

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KRUKLANKI

NA LATA 2022-2030

- wersja robocza do konsultacji z UG-

Spis treści

I.	Wprowadzenie
II.	Wnioski z diagnozy podstawowych uwarunkowań, potrzeb i potencjału gminy Kruklanki.....
1.	Wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej
2.	Wnioski z sondażu społecznego wśród mieszkańców
III.	Analiza strategiczna (SWOT) gminy Kruklanki.....
IV.	Obszary strategicznej interwencji i obszary funkcjonalne
V.	Wizja rozwoju i misja gminy Kruklanki w perspektywie 2030 roku
VI.	Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki do roku 2030 oraz oczekiwane efekty jej realizacji
VII.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy
VIII.	Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2021-2030 z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu
IX.	System wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2021-2030
X.	Potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2021-2030

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2021-2030 jest rezultatem procesu planowania strategicznego, prowadzonego metodą partycypacyjną, z udziałem przedstawicieli różnych środowisk wspólnoty lokalnej. Dzięki takiemu podejściu dokument ten stanowi zaproszenie do współpracy dla wszystkich partnerów lokalnych zainteresowanych przyszłością gminy.

Potrzeba budowy nowej Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki wynikała z wielu przesłanek wewnętrznych i zewnętrznych. Do tych pierwszych należą: stopniowe zmiany w strukturze demograficznej wspólnoty lokalnej i związane z nimi potrzeby w zakresie dostosowywania usług społecznych, zmieniające się oczekiwania i aspiracje mieszkańców, nowym spojrzeniem władz samorządowych na rozwój gminy. Głównymi przesłankami natury zewnętrznej są: projektowanie nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 na szczeblu krajowym i regionalnym oraz związane z nim dostosowanie dokumentów strategicznych wyższego rzędu, zmiany społeczne i gospodarcze w bliższym i dalszym otoczeniu gminy.

W odpowiedzi na te przesłanki, strategia formułuje wizję rozwoju gminy, rozumianą jako pożądany stan rzeczywistości, a także stawia długo i krótkookresowe cele do osiągnięcia przez całą wspólnotę lokalną. Oparcie rozwoju gminy na długofalowym planowaniu, na przejrzystych celach o różnym horyzoncie czasowym, stanowi klucz do efektywnego zarządzania i współpracy samorządowej oraz ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację zadań strategicznych. Strategia pomaga także skoordynować działania różnych partnerów i instytucji działających w sferach: społecznej, gospodarczej i administracyjnej na terenie gminy wokół priorytetowych kierunków działań.

Strategia Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2021-2030 nie ogranicza się w swych zapisach wyłącznie do zadań realizowanych bezpośrednio przez Urząd Gminy i jednostki gminne. Strategia proponuje przede wszystkim zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na terenie gminy. Tak realizowana zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. W procesie zarządzania gminą (jej rozwojem), strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi.

Okres realizacji Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki przyjęto na dziewięć lat (2022-2030), co jest zgodne z okresem kolejnej perspektywy budżetowej UE (2021-2027) wraz z dodatkowym okresem rozliczania pozyskanych projektów. Strategia została sformułowana w ścisłej korelacji z dostępnymi na tę chwilę, kluczowymi dokumentami planistycznymi szczebla krajowego, regionalnego i subregionalnego, tj. Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą 2030 roku), Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030.

Dokument strategii rozwoju pełni nadrzędną rolę nad branżowymi planami rozwoju gminy. Koordynuje różne terytorialnie, sektorowo i technicznie plany oraz dokumenty strategiczne na szczeblu lokalnym. Kluczowym jej założeniem jest zintegrowanie polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej - dla poprawy warunków życia i jakości usług publicznych na terenie gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2022-2030 stanowi efekt szerokich prac analitycznych i ewaluacyjnych oraz uwzględnia wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach szerokiej debaty publicznej, której elementem były w szczególności: spotkania warsztatowe z interesariuszami i prowadzone w formie elektronicznej konsultacje społeczne. Moderatorem całego procesu była Pracownia Sztuki Społecznej.

II. Wnioski z diagnozy podstawowych uwarunkowań, potrzeb i potencjału gminy Kruklanki

II.1. Wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej

Na podstawie analizy danych statystycznych z ostatnich pięciu lat (2014-2018/2019/2020) można stwierdzić, że gmina Kruklanki rozwijała się w relatywnie przeciętnym tempie na tle powiatu giżyckiego i gmin sąsiadujących.

Było ono różne w zależności od analizowanego obszaru społeczno-gospodarczego. Pozytywne trendy zaobserwowano w zakresie budowania kapitału społecznego (poziom wyników nauczania, zainteresowanie mieszkańców sprawami lokalnymi, poziom rozwoju organizacji społecznych). Stabilnie gmina prezentowała się również pod względem rozwoju przedsiębiorczości, poprawiającej się sytuacji na rynku pracy oraz malejącej skali problemów społecznych.

Negatywne tendencje zaobserwowano zwłaszcza w zakresie wskaźników demograficznych.

Uczniowie z terenu gminy osiągnęli dużo lepsze niż ich rówieśnicy w powiecie i regionie wyniki w nauce, przy malejącym, ale nadal relatywnie wysokim udziale środków przeznaczanych na oświatę i wychowanie w budżecie gminy. Tym samym efektywna polityka demograficzno-osadnicza oraz wzmacniająca jakość i dostępność usług publicznych, w tym edukacyjnych, jest ciągle istotnym wyzwaniem rozwojowym na kolejne lata.

Nie należy oczywiście zapominać o naturalnych atutach gminy, jakimi od lat pozostaje jej położenie oraz unikalny potencjał środowiska naturalnego (walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy, m.in. pomniki przyrody, obszary krajobrazu chronionego, Natura 2000). Determinuje to dbałość o stan środowiska naturalnego, ale jednocześnie jest szansą na stworzenie bogatej oferty spędzania czasu wolnego, szczególnie w zakresie turystyki i rekreacji.

Wyzwaniem jest ponadto wzmacnianie rozwoju gospodarczego i inwestycyjnego gminy, wsparcie dla przedsiębiorczości lokalnej oraz aktywności zawodowej mieszkańców, aby lepiej wykorzystać potencjał wynikający z położenia gminy i funkcjonowania w ramach Obszaru Funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich np. poprzez tworzenie atrakcyjnych terenów aktywności gospodarczej, szczególnie związanej z turystyką, rekreacją i nieuciążliwym przetwórstwem.

Modelem docelowym jest więc trwały i zrównoważony rozwój w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym.

Na kolejnych stronach przedstawiono szereg szczegółowych uwarunkowań odzwierciedlających zarysowane wyżej zjawiska, które wpływają na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

II.1.a W zakresie uwarunkowań wynikających z położenia jednostki:

Gmina wiejska Kruklanki położona jest w województwie warmińsko-mazurskim, w północno-wschodniej części powiatu giżyckiego. Gmina Kruklanki zajmuje powierzchnię 201 km².

Administracyjnie Gmina składa się z 12 sołectw, które obejmują 15 miejscowości. Wśród miejscowości sołeckich wyróżniamy: Boćwinę, Brożówkę, Jasieniec, Jeziorowskie, Jurkowo, Kruklanki, Lipowo, Możdżany, Sołtmany, Żabinę, Żywy, Żywki.

Największym atutem Gminy Kruklanki, są jej walory przyrodnicze. Gmina położona jest na pograniczu trzech atrakcyjnych krain geograficznych: Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, Mazur Garbatych i Pojezierza Etckiego i stanowi połączenie lasów Puszczy Boreckiej, kilkunastu jezior i rzeki Sapiny, rozlokowanych w malowniczym, lekko pagórkowatym krajobrazie.

Sieć dróg gminnych i powiatowych ułatwia dojazd do dróg wyższej kategorii, które umożliwiają dogodne połączenie z Giżyckiem, Węgorzewem czy też graniczącej z Rosją Gołdapi (przejście graniczne) i dalej na wschód do granicy z Litwą. Przez teren Gminy nie przebiegają jednak ważniejsze szlaki komunikacyjne, a kluczowym węzłem komunikacyjnym jest oddalone o 12 km Giżycko z przebiegającymi drogami krajowymi i linią kolejową.

Kruklanki – ośrodek administracyjno – handlowy Gminy – są piękną i zadbaną miejscowością, położoną nad jeziorem Gołdopiwo. Miejscowość ma charakter typowo turystyczny. Tu swoją siedzibę mają władze samorządowe gminy, biblioteka i ośrodek kultury, przychodnia lekarska. To miejsce pełne zieleni i interesujących zakątków, gdzie tradycja współgra z nowoczesnością, a przyroda naturalnie wtapia się w krajobraz okolicy.

„Gmina Kruklanki nie aspiruje do roli dużego, głośnego ośrodka turystycznego. Nasza oferta skierowana jest do turysty poszukującego ciszy i spokoju wśród malowniczo położonych jezior objętych strefą ciszy...”

Źródło: www.kruklanki.pl

II.1.b. W zakresie procesów demograficznych:

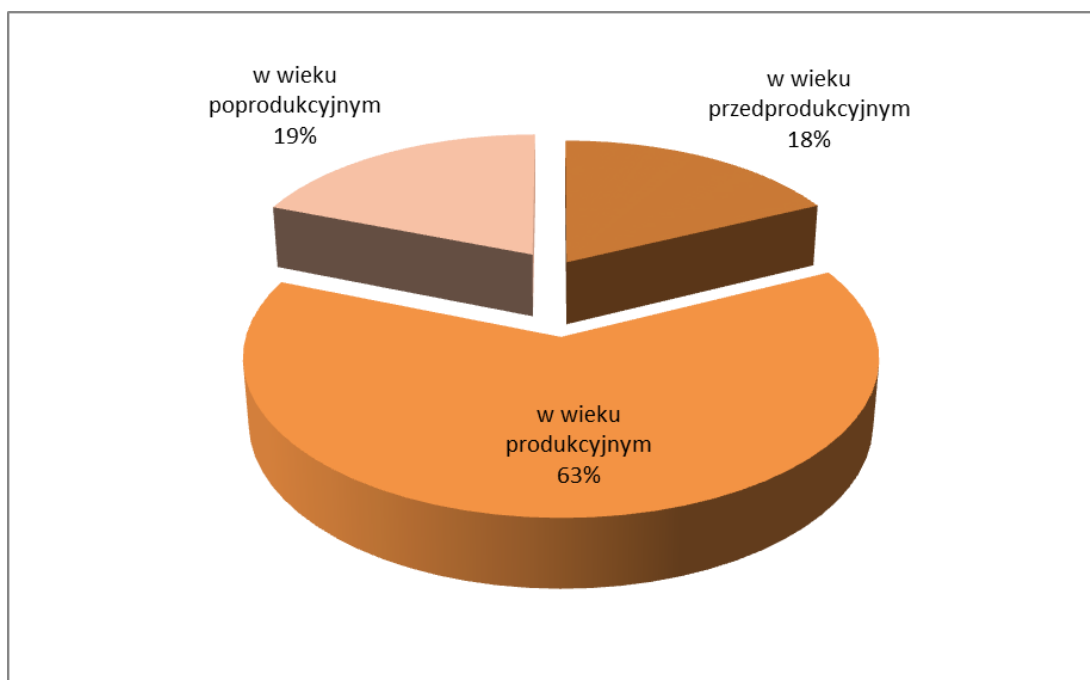
W ostatnich pięciu latach sytuacja demograficzna na terenie gminy uległa pogorszeniu. Mimo, że liczba ludności ogółem utrzymuje się na dość stabilnym poziomie (według danych w 2020 roku w gminie mieszkało 3 186 osób, w tym 1575 kobiet i 1611 mężczyzn, jednocześnie w latach 2014-2019 odnotowano nieznaczny spadek liczby ludności całej gminy.

Średni wiek mieszkańców wynosi 40,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Pod względem wskaźników demograficznych (tj. przyrost naturalny, liczba małżeństw, liczba migracji) gmina notuje wyraźnie niższe wskaźniki zarówno na tle regionu, powiatu giżyckiego, jak i gmin sąsiednich (Gmina Kruklanki ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -12. Odpowiada to ujemnemu przyrostowi naturalnemu -3,79 na 1000 mieszkańców gminy Kruklanki (warmińsko-mazurskie -1,4 , Polska -0,9).

Jednocześnie analiza struktury ludności pod względem ekonomicznych grup wieku pokazuje z roku na rok stopniowe starzenie się społeczeństwa gminy.

63,1% mieszkańców gminy Kruklanki jest w wieku produkcyjnym (w województwie warmińsko-mazurskim 60,7), 17,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na tle województwa warmińsko-mazurskiego Gmina Kruklanki jest stosunkowo „młodszym społeczeństwem”.

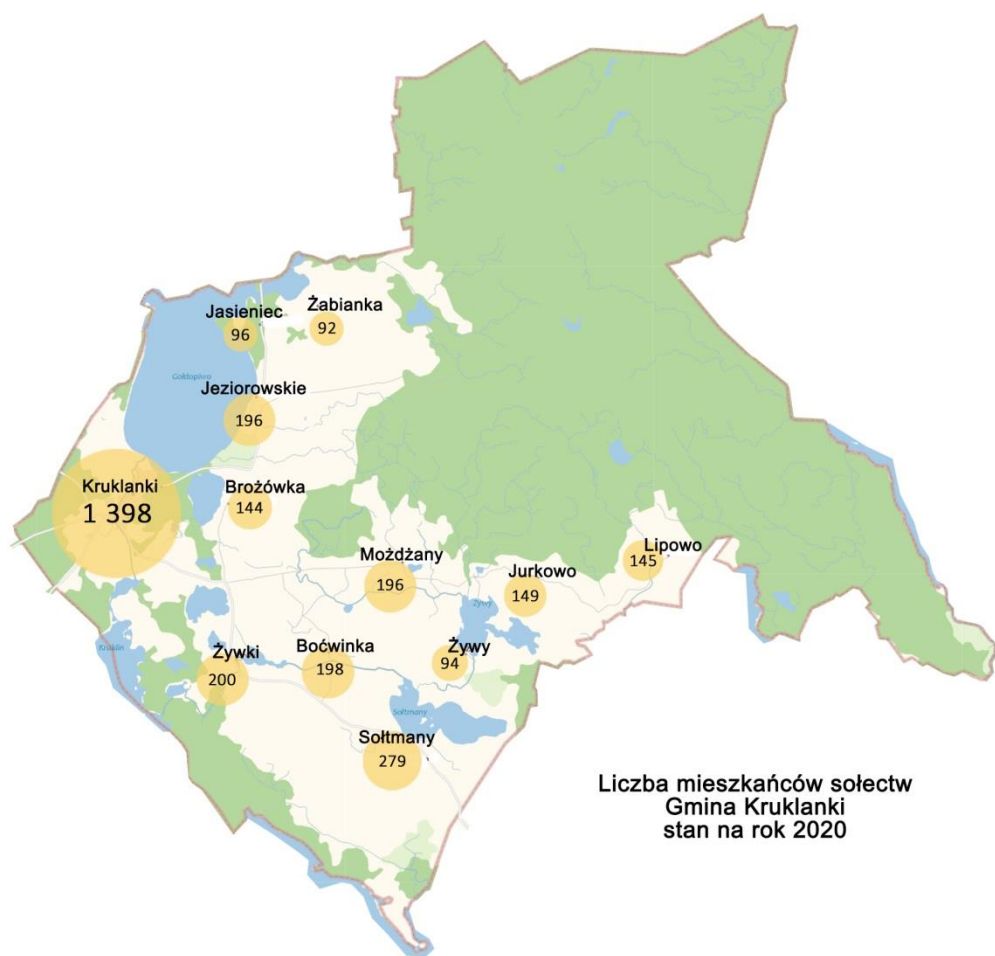
W 2020 roku największa liczba ludności zamieszkiwała wieś Kruklanki – 1 398 osób, co stanowiło 43,0% ogółu mieszkańców Gminy. Do największych sołectw pod względem liczby mieszkańców zalicza się.: Sołtmany – 279 osób, Żywki – 200 osób, Boćwinka – 198 osób, Jeziorowskie – 196 osób, Możdżany – 196 osób.

Zestawienie liczby mieszkańców na terenie poszczególnych sołectw Gminy Kruklanki (porównanie stanu z 2013 z rokiem 2020)

Nazwa sołectwa	Liczba osób zamieszkujących miejscowość w 2013	Liczba osób zamieszkujących miejscowość w 2020
Boćwinka	197	198
Brożówka	153	144
Jasieniec	98	96
Jeziorowskie	204	196
Jurkowo	165	149

Kruklanki	1 321	1 398
Lipowo	146	145
Możdżany	193	196
Sołtmany	300	279
Żabinka	109	92
Żywki	192	200
Żywy	117	94

Źródło: Urząd Gminy Kruklanki

II.1.c. w zakresie sytuacji gospodarczej:

Według danych GUS w rejestrze REGON pod koniec 2020 r. w gminie Kruklanki zarejestrowanych było 288 podmiotów gospodarczych, z czego 235 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, które stanowiły ok. 5% ogółu podmiotów w powiecie.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Kruklanki najwięcej (7) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (271) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 – 9 pracowników. Poza tym mały przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób jest 14, a średnich (50-249 zatrudnionych) – 3.

9,0% (26) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 25,3% (73) podmiotów, a 65,6% (189) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Kruklanki najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (20.9%) oraz Budownictwo (19.6%).

W 2020 roku w gminie Kruklanki zarejestrowano 25 nowych podmiotów. W przypadku wskaźnika określającego liczbę nowo zarejestrowanych każdego roku przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminie Kruklanki w 2020 wartość parametru wyniosła 56 i był to wynik identyczny z powiatowym (56), ale słabszy niż wynik dla województwa (90). Liczba podmiotów prowadzących działalność na terenie Gminy od kilku lat systematycznie rośnie.

Struktura gospodarcza nie zmieniła się znacząco na przestrzeni ostatniego pięciolecia (niewielki wzrost udziału firm budowlanych). Taka struktura w zestawieniu z opisaną wcześniej wielkością przedsiębiorstw może świadczyć o tym, że większość firm działających na terenie gminy Kruklanki to niewielkie, nierzadko rodzinne przedsiębiorstwa, specjalizujące się w różnego rodzaju usługach, które należy wspierać i promować, szczególnie w kierunku profesjonalizacji, wzmacniania potencjału i większej innowacyjności. Jednocześnie dużym wyzwaniem pozostaje tworzenie warunków dla średnich i dużych inwestorów (obecnie wskaźnik takich firm na terenie gminy należy do jednych z najniższych w powiecie).

Bezrobocie rejestrowane w gminie Kruklanki w ostatnich latach odzwierciedlała trendy ogólnopolskie. Bezrobocie na 31.XII.2022 r. (Źródło: GUS, 31.XII.2020) wyniosło 11,0% i było wyższe niż w województwie Warmińsko-mazurskim – 11,1% i w Polsce – 6,2%.

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Kruklanki wynosiło **4 170,90 PLN**, co odpowiada **80.50%** przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce (województwo – 4 320,00 PLN, Polska – 5 182,00 PLN).

Na koniec 2020 roku na terenie Gminy Kruklanki funkcjonowało 544 gospodarstw rolnych. Największy udział stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni 1-5 ha włącznie – 294 szt. (tj. 54% wszystkich gospodarstw rolnych). Gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha stanowiły 29,8% wszystkich gospodarstw rolnych.

II.1.d. w zakresie infrastruktury technicznej:

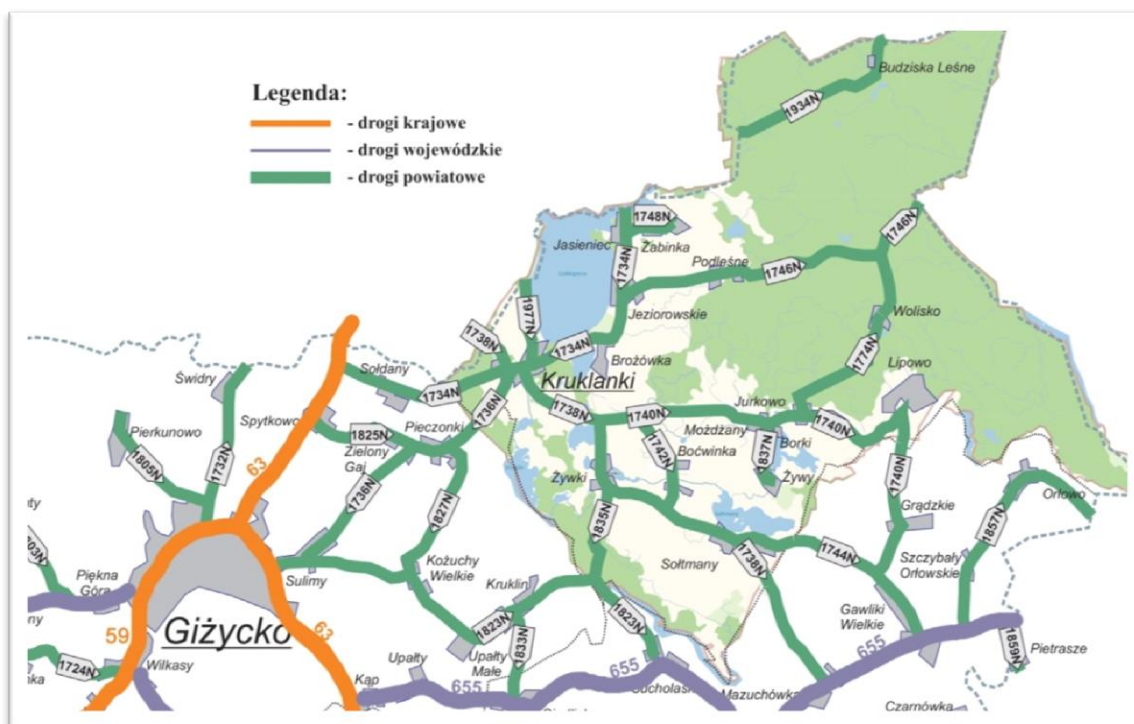
Zaopatrzenie mieszkańców gminy Kruklanki w wodę, wyrażane odsetkiem mieszkańców posiadających dostęp do sieci, kształtuje się na wysokim poziomie (według stanu na koniec 2019 roku, około 96,9% ludności zamieszkującej gminę miało dostęp do sieci wodociągowej). Natomiast gorszy rezultat (około 52% w 2019 roku) notowany jest w przypadku sieci kanalizacyjnej. Mimo postępującego rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej na terenie gminy nadal wyzwaniem pozostaje wzrost inwestycji na obecnych i nowych obszarach zagospodarowania gospodarczego i mieszkaniowego gminy. Ma to bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności osadniczej i gospodarczo-inwestycyjnej gminy.

Gmina nie ma dostępu do sieci gazowej.

Gmina Kruklanki zarządza drogami gminnymi publicznymi i wewnętrznymi o łącznej długości 114,797 km, w tym 34,965 km dróg publicznych i 79,832 km dróg wewnętrznych. Przeważającą większość stanowią drogi gruntowe nieutwardzone, wzmocnione kruszywem pochodzenia naturalnego (żwiry).

Parkingi i inne nawierzchnie utwardzone zajmują powierzchnię 13,014 km i są zlokalizowane miejscowościach: Kruklanki, Brożówka oraz Żywki.

Większość dróg na terenie gminy stanowią drogi powiatowe łączące gminę z drogami wojewódzkimi (na południu droga DW655 Giżycko-Olecko, na północy droga DW650 Węgorzewo-Gołdap) i krajowymi (droga DK63) oraz węzłem komunikacyjnym w Giżycku.

Źródło: www.zdp.gizycko.pl

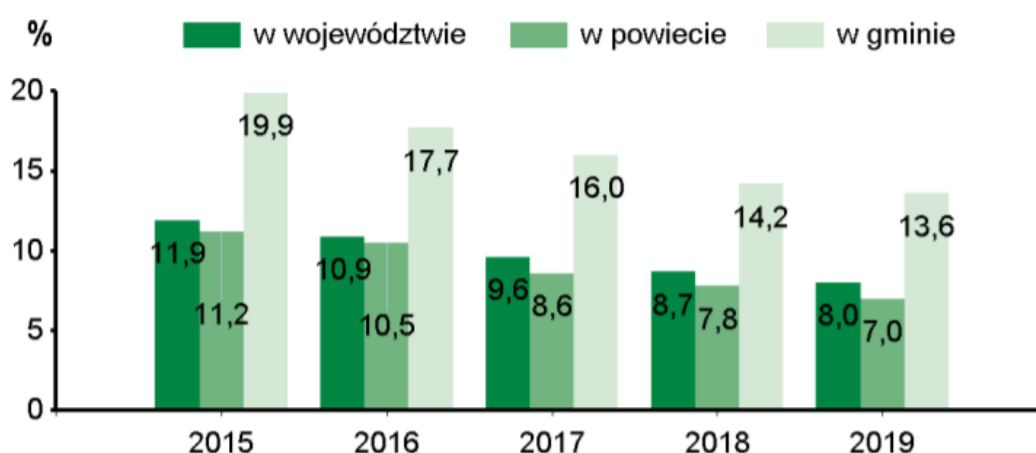
II.1.e. w zakresie ochrony zdrowia i polityki społecznej:

Wedle informacji Banku Danych Lokalnych GUS, w gminie Kruklanki na koniec 2019 roku funkcjonowała 1 przychodnia, a liczba osób przypadających na 1 przychodnię to 3125, w przypadku powiatu giżyckiego jest to 1450 osób na 1 przychodnię. W tym samym roku przychodnia udzieliła 2,7 porady podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca (w powiecie 4,9).

Całodobową opiekę zdrowotną (w tym w dni świąteczne i w godzinach nocnych) realizuje Szpital w Giżycku, odległy od Kruklanek o około 12 kilometrów. Dostęp do rozmaitych usług z zakresu ochrony zdrowia zapewnia ponadto bliskość Giżycka. Zawężenie tej kwestii do samej gminy winno skupić się na problemach typowych, diagnozowanych w skali całego kraju – zapewnienia wysokich standardów obsługi medycznej, zapobiegania odpływowi wysoko wykwalifikowanej kadry lekarskiej i pielęgniarskiej, dostarczenia niezbędnego wyposażenia placówkom medycznym (zwłaszcza na czas kryzysowy, czego uczy chociażby przebieg pandemii koronawirusa), jak również realizacji działań profilaktycznych.

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej liczba bezpośrednich beneficjentów pomocy społecznej w gminie Kruklanki na koniec 2020 roku wynosiła 170 osób i była wyraźnie niższa niż w 2014 roku (276, spadek o 38%). Spadek liczby osób objętych pomocą społeczną wpisuje się w trend obserwowany w powiecie i regionie, niestety nadal jest to wskaźnik wysoki w porównaniu z powiatem i województwem.

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Źródło: GUS

Jeśli chodzi o powody korzystania z pomocy społecznej w gminie Kruklanki, to w ostatnich pięciu latach należy odnotować wyraźny spadek liczby osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia, bezradności i potrzeby ochrony macierzyństwa (rodzin wielodzietnych). Można przypuszczać, że na poprawę warunków tych osób wpłynęła poprawa sytuacji na rynku pracy (wyraźny spadek bezrobocia) oraz krajowe programy wsparcia (tj. program „Rodzina 500+”). W związku z tym wśród kierunków rozwoju polityki społecznej należy uwzględnić wsparcie dla grup zagrożonych zjawiskiem marginalizacji i wykluczenia społecznego, koncentrujące się w szczególności na problemach generowanych wśród osób starszych, samotnych i z problemami zdrowotnymi.

Powody udzielania pomocy – sprawdzić w GOPS

W 2020 roku w gminie Kruklanki stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 54 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 17,34 przestępstw. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Kruklanki wynosi 78,80% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski. Tym samym można stwierdzić, iż poziom bezpieczeństwa jest wyższy niż w innych gminach.

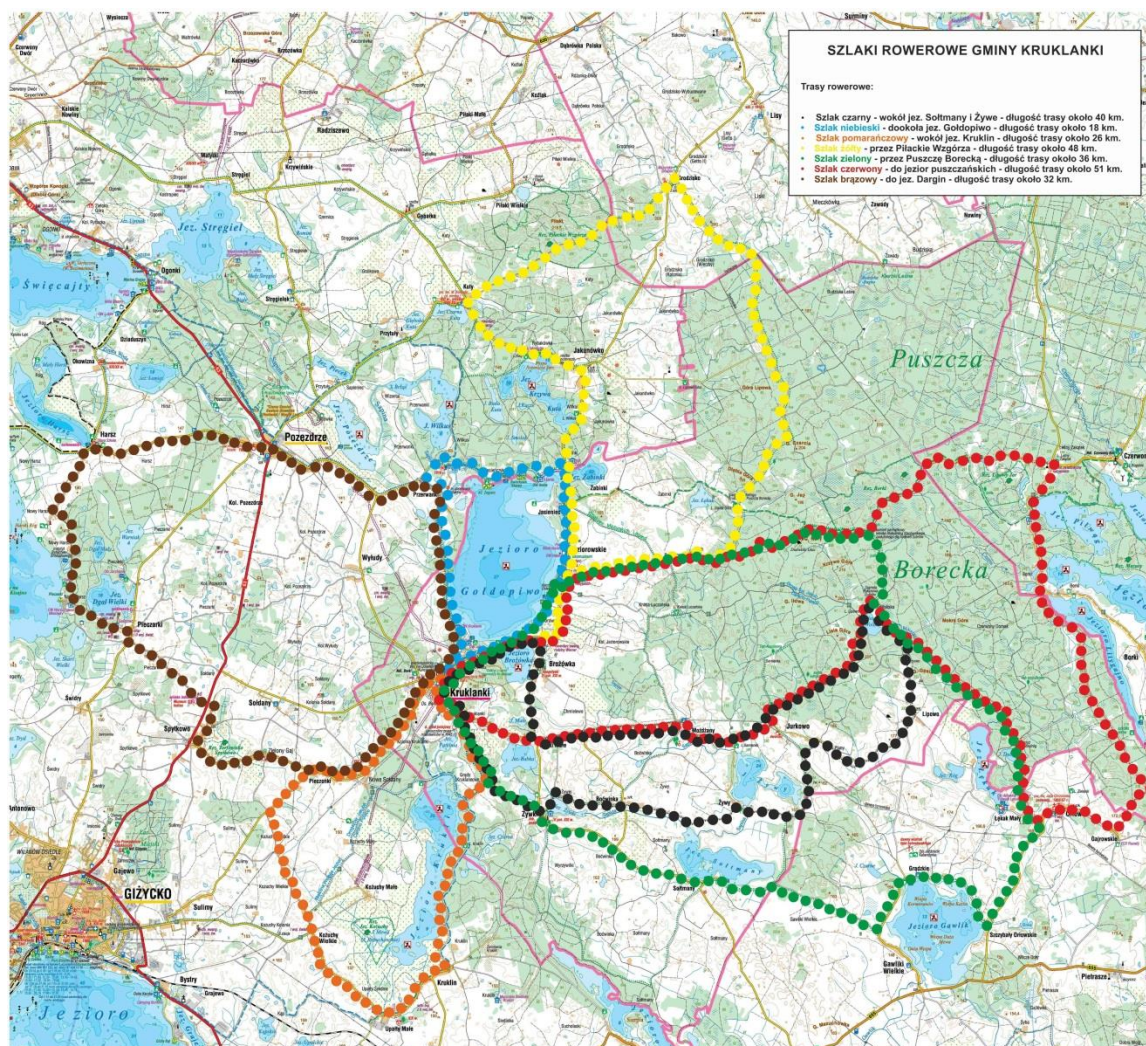
II.1.f. w zakresie zagadnień związanych ze środowiskiem naturalnym

O wyjątkowych walorach przyrodniczych, posiadanych przez gminę Kruklanki, świadczy chociażby fakt pokrycia przeszło 56% jej terenu kompleksem leśnym Puszczy Boreckiej. Zasób przyrodniczy jednostki charakteryzuje się bogactwem flory i fauny, również tej unikatowej i podlegającej ochronie. Większa część terenu gminy leży na obszarze objętym ochroną w postaci Obszarów Chronionego Krajobrazu, terenów objętych programem Natura 2000, a także rezerwat przyrody Borki o powierzchni 2,32 km² znajdujący się w centrum Puszczy Boreckiej.

Znajdujące się na terenie gminy różnorodne formy przyrody są częstym, chętnie wybieranym celem wycieczek - dominuje turystyka piesza, rowerowa. Dane statystyczne nie oddają w

pełni potencjału turystycznego gminy (np. wspomniane odwiedziny głównych atrakcji turystycznych nie są w żaden sposób ewidencjonowane). Wskaźnikiem, któremu warto się przyjrzeć, jest praktycznie brak dróg dla rowerów – mimo istnienia licznych szlaków rowerowych, wytyczonych głównie po drogach publicznych lub ścieżkach.

Położenie Gminy Kruklanki na pograniczu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich i Pojezierza Etckiego warunkuje wielość występowania jezior na jej terenie. W granicach administracyjnych gminy znajduje się czternaście bardzo czystych zbiorników wodnych tego typu, na których wyznaczono strefy ciszy. Do największych z nich należą: Gołdapiwo, Soltmany, Kruklin i Żywe. Natomiast najcenniejszymi pod względem przyrodniczym jeziorami na terenie Gminy są: Żabinki, Dubinek i Gołdapiwo. Dzięki temu, Gmina Kruklanki to miejsca idealne do wypoczynku rodzinnego. Wody jezior przyciągają nie tylko rzesze spragnionych sportów wodnych turystów, ale także wędkarzy, ze względu na występującą tu obfitość i

różnorodność ryb. Do zasługujących na uwagę walorów przyrodniczych należy zaliczyć również rzekę Sapinę, która stanowi atrakcyjny szlak kajakowy, łączący jezioro Kruklin z Mamrami. Przedmiotowa rzeka jest jedną z bardziej malowniczych i nieznanymi rzek regionu Mazur, nadal jej potencjał nie jest w pełni wykorzystywany.

Wśród zagrożeń dla środowiska należy odnotować zanieczyszczenia powietrza, powodowane przez tzw. niską emisję (piece i paleniska w domach prywatnych).

Gmina Kruklanki należy do Mazurskiego Związku Międzygminnego – Gospodarki Odpadami, do zadań Związku należy wspólne planowanie i wykonywanie zadań z zakresu ochrony środowiska.

II.1.g w zakresie kapitału społecznego

Spośród szeregu przeanalizowanych wskaźników, dotyczących szeroko pojętego kapitału społecznego, warto zwrócić uwagę na wysokie zainteresowanie mieszkańców gminy Kruklanki działaniami kulturalnymi.

Dostęp do usług o charakterze kulturalnym na terenie gminy gwarantuje przede wszystkim Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Kruklanki podejmujący zadania z zakresu animacji kulturalnej, ułatwiający mieszkańcom gminy kontakt z profesjonalną sztuką, sprawujący mecenat nad nieprofesjonalną twórczością artystyczną oraz organizujący formy edukacji kulturalnej dla dzieci i młodzieży. Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Kruklanki prowadzi także działalność inną niż kulturalna którą stanowi, prowadzenie innych form wychowania przedszkolnego. W ramach tej działalności prowadzony jest punkt przedszkolny „Chatka Puchatka”.

W strukturach funkcjonuje również Gminna Biblioteka Publiczna, której działalność służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców.

Na terenie gminy istnieje 8 świetlic wiejskich. Działalność ???

Pod względem działalności fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych gmina Kruklanki nie wyróżnia się znacznie na tle jednostek porównawczych.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. na terenie Gminy Kruklanki zarejestrowanych było 14 organizacji pozarządowych, w tym: 2 Ochotnicze Straże Pożarne, 2 Koła Gospodyń Wiejskich (Sołtmany i Kruklanki) 1 Uczniowski Klub Sportowy UKS „Start” oraz 9 innych stowarzyszeń.

Liczba organizacji i stowarzyszeń w gminie ma także odzwierciedlenie we współpracy samorządu z tymi podmiotami, co przejawia się w przekazywaniu środków na realizację zadań zleconych.

Program współpracy na 2020r., przewidywał objęcie wsparciem finansowym działań realizowanych w obszarach:

- 1) upowszechniania kultury fizycznej i sportu;
- 2) szerzenia kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji,
- 3) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

Współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi a samorządem lokalnym odbywała się w różnych formach. Było to zarówno wsparcie finansowe oraz pozafinansowe, takie jak:

- wsparcie merytoryczne przy projektach,
- informowanie o różnego rodzaju formach pomocy dla stowarzyszeń,
- konsultowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- użyczanie lokali lub innych nieruchomości.

Warto dodać, że rozwój III sektora w gminie może dalej następować, zwłaszcza z uwagi na fakt rosnącego zainteresowania i zaangażowania mieszkańców w sprawy swoich lokalnych społeczności.

Gmina charakteryzuje się dość wysokimi wskaźnikami frekwencji w wyborach, zwłaszcza do rad gmin (w wyborach w 2018 roku frekwencja wyniosła 52,17% i była wyższa niż w powiecie o około 2 pkt. proc., a w województwie o około 6 pkt. proc.) podobnie w wyborach parlamentarnych w 2019 roku frekwencja było o kilka punktów wyższa niż w okolicznych gminach. Sytuacja taka może generować rosnącą presję mieszkańców na władze lokalne na kształtowanie rzeczywistości na poziomie lokalnym. Wyzwaniem jest więc animacja i partycypacja społeczna.

Gmina Kruklanki może pochwalić się wysokim poziomem nauczania, który jest ważnym wskaźnikiem kapitału społecznego. W przypadku egzaminu ósmoklasistów, w 2021 roku, uczniowie ze szkół z terenu gminy osiągnęli wyniki wyraźnie lepsze niż w przypadku średniej powiatowej i wojewódzkiej. Różnice, sięgające nawet kilkunastu punktów procentowych, widoczne były zwłaszcza w przypadku języka angielskiego (wynik lepszy od średniej

powiatowej o 11,5 pkt. proc., wojewódzkiej 13,5%), matematyki (lepiej od powiatowej 8 pkt. proc. i wojewódzkiej o 6%) i języka polskiego lepiej o 1%.

Budowanie kapitału społecznego od najmłodszych lat może w dłuższej perspektywie przyczynić się pozytywnie do rozwoju gospodarczego gminy (np. dzięki kształtowaniu cech przedsiębiorczości w szkołach).

II.1.h. w zakresie finansów publicznych

Suma wydatków z budżetu gminy Kruklanki wyniosła w 2019 roku 15,9 mln złotych, co daje 5,0 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek wydatków o 17,9% w porównaniu do roku 2018. Największa część budżetu gminy Kruklanki – 24,6% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (10,2%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (10%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 1,4 mln złotych, czyli 8,5% wydatków ogółem.

Suma dochodów do budżetu gminy Kruklanki wyniosła w 2019 roku 19,6 mln złotych, co daje 6 188 złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca (średnia powiatowa – 5 220 zł).

Oznacza to wzrost dochodów o 30.1% w porównaniu do roku 2018. Największa część dochodów wygenerował Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (26.8%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 758 - Różne rozliczenia (24.4%) oraz z Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (12.9%). W budżecie gminy Kruklanki wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 677 złotych na mieszkańca (10,9%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 9,5 złotych na mieszkańca (0,2%).

Zadłużenie gminy Kruklanki z tytułu zaciągniętych kredytów na dzień 31.12.2020r. wynosiło 3 780 500,00 zł, co stanowiło niecałe 21% dochodów ogółem.

II.2 Wnioski z sondażu społecznego wśród mieszkańców

W trakcie prac nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy za pośrednictwem ankiety oraz bezpośrednich spotkań z mieszkańcami.

Celem badania było zbadanie poziomu zadowolenia mieszkańców Gminy Kruklanki z usług świadczonych przez Gminę, a także określenie najważniejszych problemów i atutów Gminy Kruklanki.

Udział w badaniu ankietowym wzięło 81 mieszkańców Gminy Kruklanki. W związku z tym, przedstawione poniżej odpowiedzi stanowią jedynie materiał poglądowy i nie należy ich interpretować jako opinii całego społeczeństwa Gminy Kruklanki.

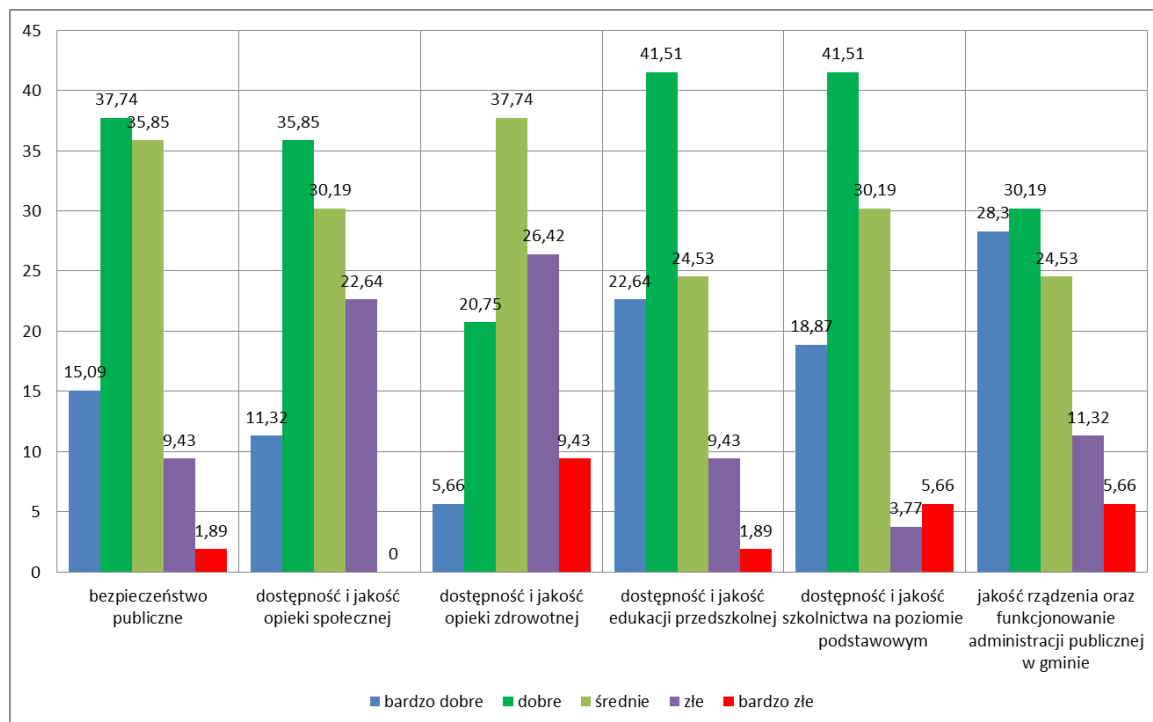
Mieszkańcy zostali zapytani o ocenę warunków życia, działalności oraz możliwości rozwoju gminy. Udzielono odpowiedzi w kilku obszarach.

Obszar społeczny

W sferze społecznej wysoko oceniono:

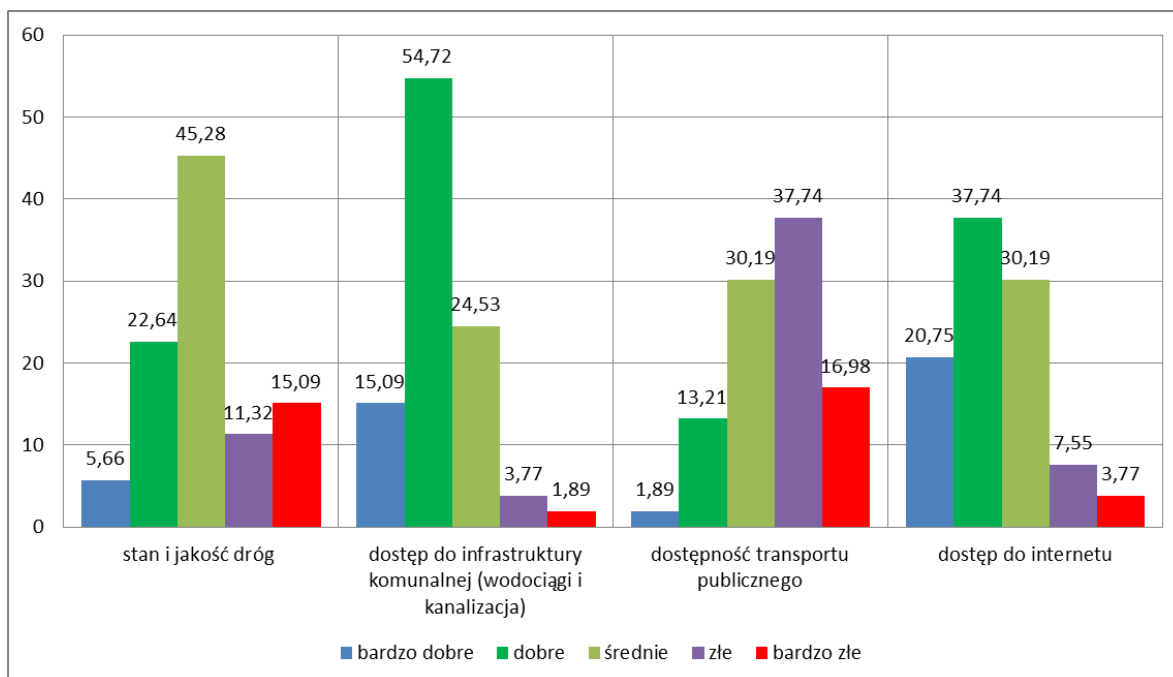
- dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym,
- jakość rządzenia i funkcjonowania administracji publicznej,
- poziom bezpieczeństwa publicznego

Najniższe oceny wystawiono w sferze dostępności i jakości opieki zdrowotnej – prawie 36% mieszkańców ocenia tę sferę źle i bardzo źle.

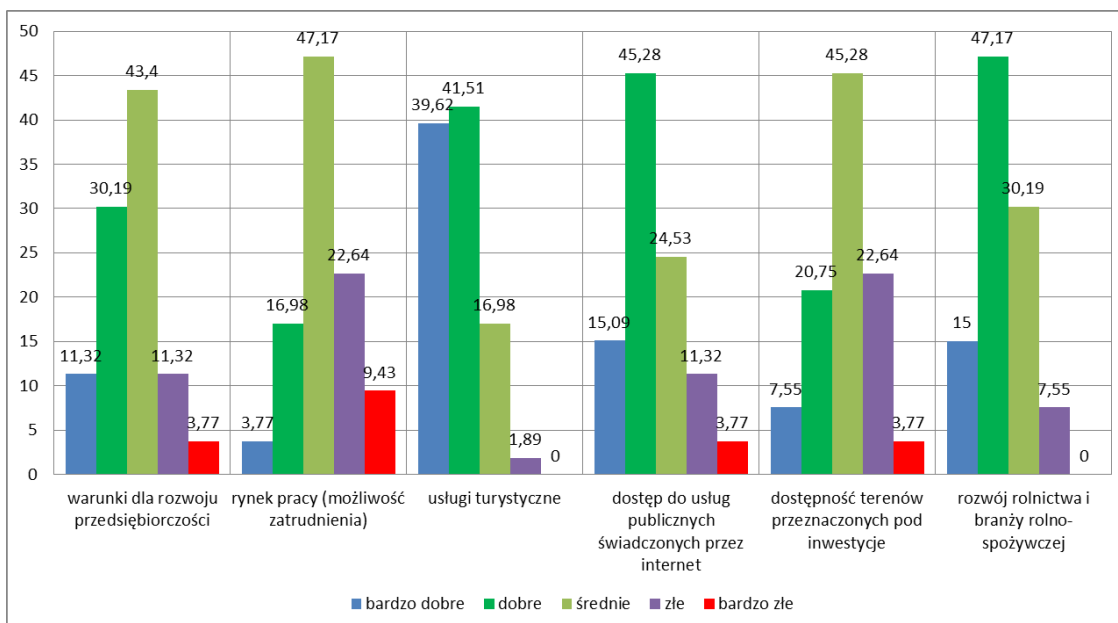
Obszar infrastruktury

Najgorzej oceniono dostępność do transportu publicznego, a najlepiej dostęp do wodociągów i kanalizacji.

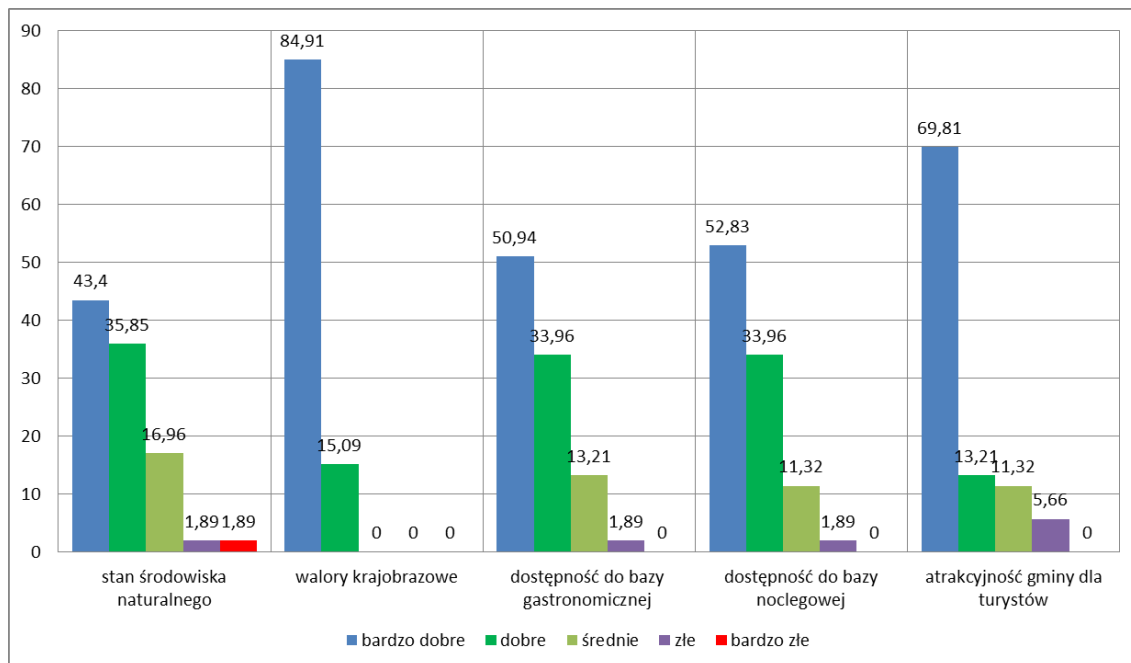
Obszar przedsiębiorczość, rynek pracy, inwestycje

Bardzo wysoko oceniono poziom świadczonych na terenie gminy usług turystycznych (ponad 81% ocen dobrych i bardzo dobrych), a także możliwości rozwoju rolnictwa i branży rolno-spożywczej. Niższe oceny uzyskała możliwość zatrudnienia i dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje.

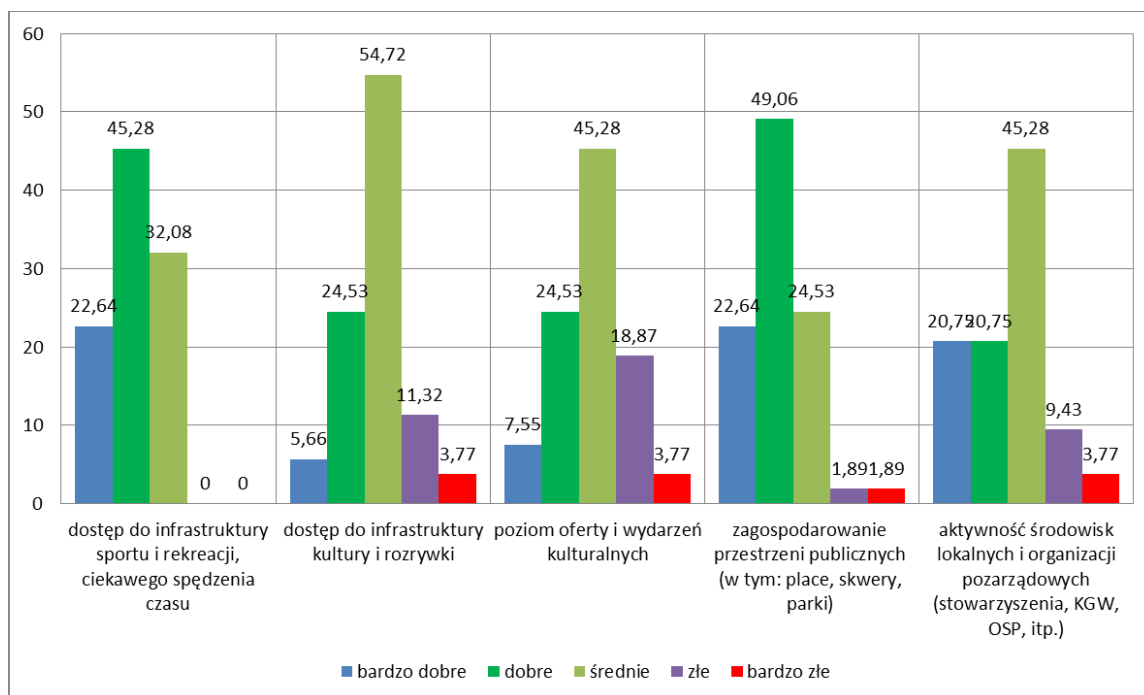
Obszar turystyka

Obszar ten uzyskał najwyższe oceny respondentów. Bardzo wysoko oceniono walory krajobrazowe gminy i jej atrakcyjność dla turystów, niewiele niżej oceniono dostępność bazy noclegowej i gastronomicznej.

Obszar aktywność społeczna, kultura, sport

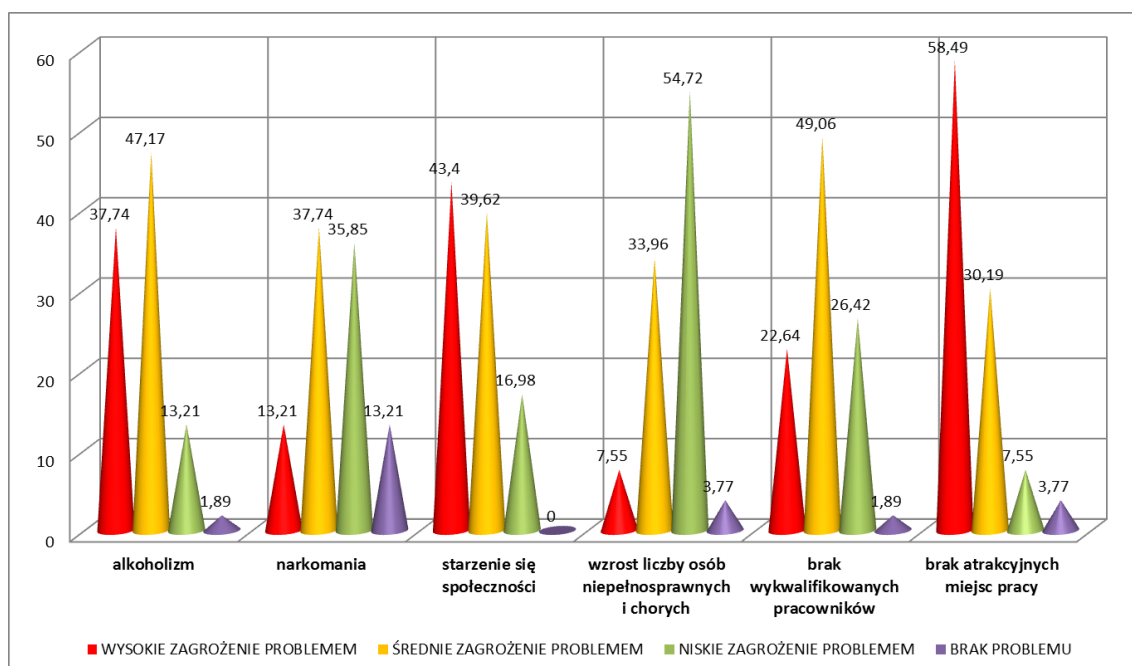
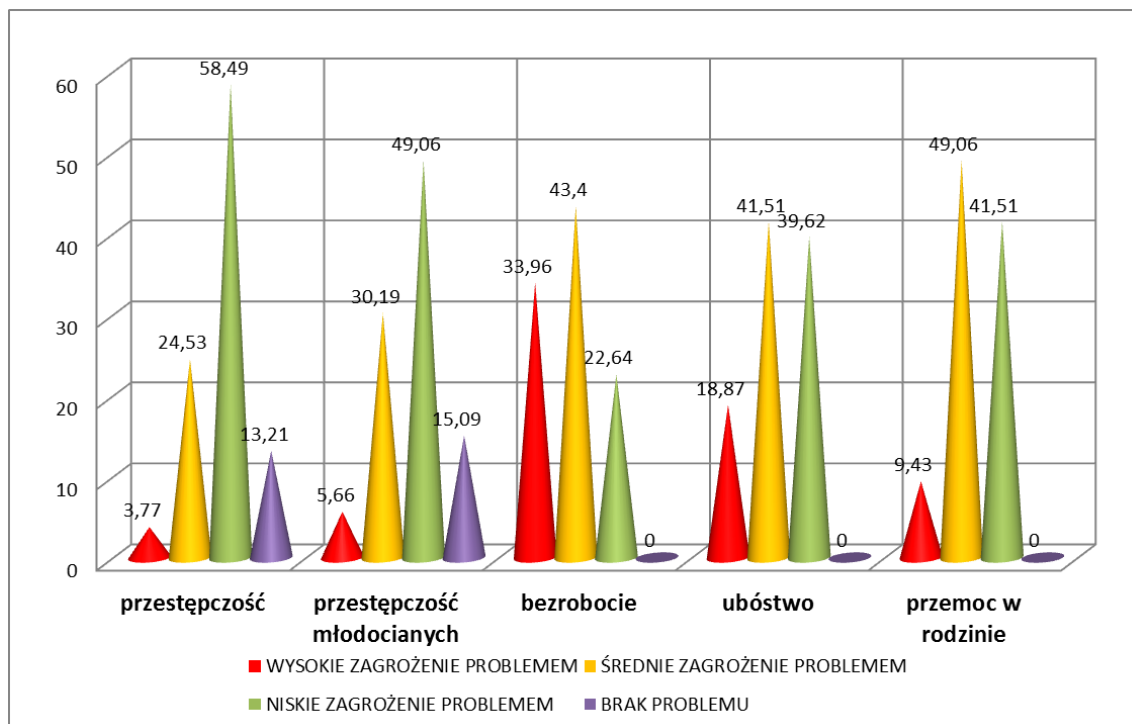
Ocenę aktywności społecznej oraz działalności kulturalnej i sportowej możemy określić jako średnią. Pozytywnie na tym tle wyróżnia się dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz ocena zagospodarowania przestrzeni publicznych.

Respondenci określili główne problemy i zagrożenia występujące w gminie Kruklanki.

Do najpoważniejszych zaliczono:

- brak atrakcyjnych miejsc pracy
- starzenie się społeczności
- alkoholizm
- bezrobocie
- przemoc w rodzinie

Wśród kluczowych elementów, z których Gmina może być dumna ankietowani wymienili:

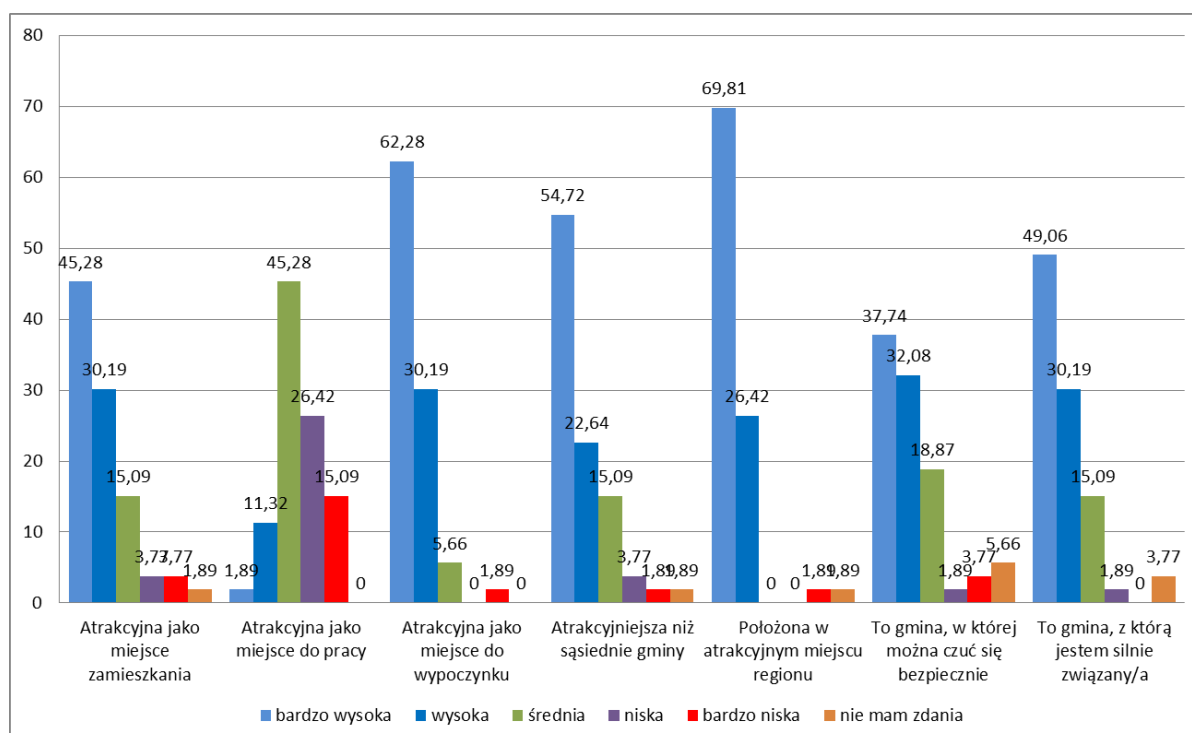
1. **Atrakcyjność turystyczna** - bliskość natury klimat, piękne położenie, czystość, świeże powietrze, plaże gminne, strefę ciszy na jeziorach, gościnność, zbudowanie rozpoznawalnej marki turystycznej.
2. **samorząd** - sprawność działania administracji, szkoła - poziom nauczania i sami w sobie nauczyciele, przedszkole, bezpieczeństwo i porządek – działalność Ochotniczych Straży Pożarnych,
3. **Infrastruktura:** Centrum Sportowo-Turystyczno-Rekreacyjne w Kruklankach, plaża gminna, scena letnia, utrzymanie porządku w centrum Kruklanki skwer z fontanną, brak uciążliwego przemysłu
4. **Potencjał ludzki** - niski poziom bezrobocia,

Towarzyszy temu zestaw stwierdzeń dotyczących Gminy z których wynika, że mieszkańcy postrzegają gminę jako:

- położoną w atrakcyjnym miejscu regionu
- atrakcyjną jako miejsce wypoczynku,
- atrakcyjniejszą niż sąsiednie gminy.

Mieszkańcy czują się silnie związani ze swoją gminą, co może być podstawą do angażowania się w działania społeczne na rzecz rozwoju Gminy.

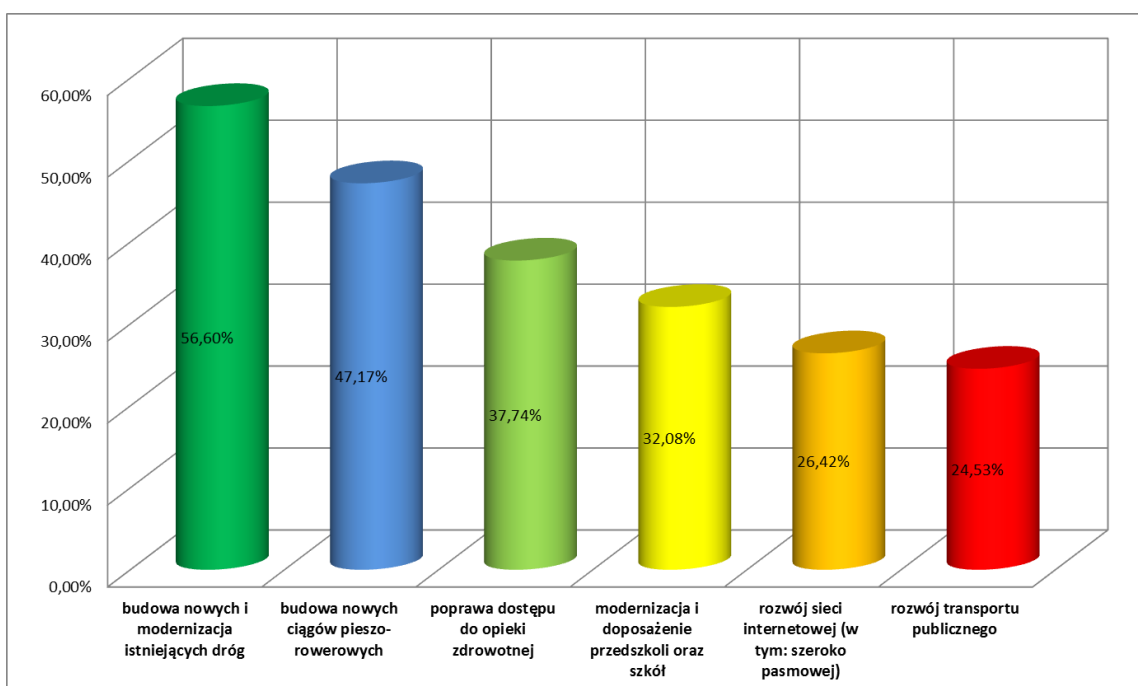
Jednocześnie Gmina jest postrzegana jako średnio i mało atrakcyjne miejsce pracy.

Mieszkańcy zapytani co hamuje/spowalnia rozwój Gminy Kruklanki, wskazali następujące zagadnienia:

1. Brak odpowiedniej ilości środków finansowych na inwestycje samorządowe, niski budżet samorządu.
2. Brak turystycznych tras rowerowych - rowerzyści z konieczności korzystają z dróg samochodowych - znaczne zagrożenie bezpieczeństwa.
3. Brak planów zagospodarowania przestrzennego.
4. Słaba komunikacja publiczna z najbliższymi miastami (Giżycko, Węgorzewo).
5. brak miejsc pracy, ukierunkowanie głównie na turystykę, przez co poza sezonem letnim spada ilość miejsc pracy, nastawienie tylko na turystykę letnią, a nie całoroczną.
6. Brak nowych inwestorów, brak terenów pod inwestycje.
7. Infrastruktura: mogłoby być więcej atrakcji dla turystów, brak inwestycji w atrakcje turystyczne, słabej jakości drogi gminne, brak miejsc do wieczornego spędzania czasu.
8. Utrudnianie dzieciom z mniejszych wsi dostępu do edukacji w dużo bardziej przyjaznej, spokojnej atmosferze i z możliwością bardzo indywidualnego podejścia do ucznia.
9. Brak zajęć dla seniorów.

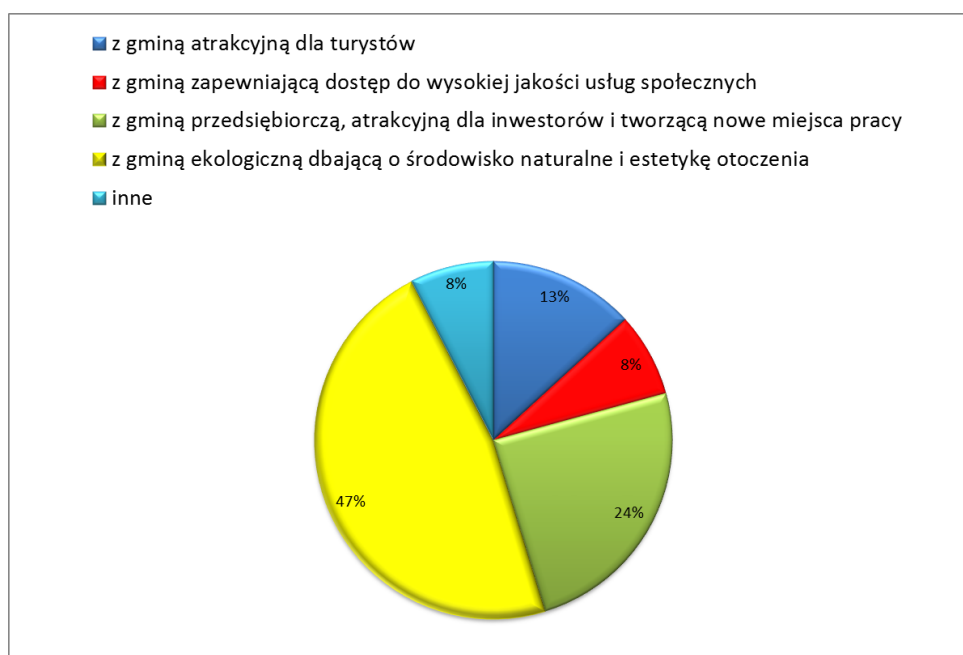
5 priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2022-2031 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju:

Respondenci zapytani o obiekty na terenie gminy, które ich zdaniem w pierwszej kolejności wymagają rewitalizacji (odnowienia, modernizacji, nadania nowych funkcji), wymienili:

1. Obiekty oświatowe, kulturalne, świetlice, przedszkole oraz stworzenie Klubów Seniora.
2. Obiekty turystyczne i rekreacyjne:
 - Ścieżki rowerowe po śladach dawnych traktów kolejowych, ścieżka pieszo-rowerowa do tzw. zwalonego mostu wzdłuż ulicy Polnej,
 - otoczenie Zwalonego Mostu (parking, dojazd rowerowy)
 - internetowa, aktywna mapa tras rowerowych,
 - dzika plaża w Krukłankach – zagospodarowanie: wybudowanie kilku stolików z ławkami, miejsc piknikowych,
 - rzeka Sapina wymaga czyszczenia i pogłębienia,
 - boisko w miejscowości Jeziorowskie.
 - modernizacja ścieżki przyrodniczo- edukacyjnej " Odkryj z nami tajemnice Krukłanek",
 - budynek starego dworca kolejowego w Krukłankach - stworzenie muzeum kolejnictwa,
 - stary spichlerz w Żywkach,
 - wykorzystanie plaż przy zbiornikach wodnych w całej gminie w celu stworzenia atrakcyjniejszych miejsc.
3. Drogi gminne: jakość dróg gminnych- modernizacja
4. Rewitalizacja cmentarza komunalnego

Z czym chciałaby Pani/Pan aby utożsamiano Gminę Krukłanki w roku 2031 ?

III. Analiza strategiczna (SWOT) gminy Kruklanki

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnostycznych. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Polega na grupowaniu czynników odnoszących się do sytuacji gminy na cztery kategorie, nazwane z j. ang.: strengths – mocne strony, weaknesses – słabe strony, opportunities – szanse i threats – zagrożenia.

Szczegółowa analiza mocnych i słabych stron Gminy Kruklanki została przedstawiona w poniższej tabeli.

Mocne strony	Słabe strony
UWARUNKOWANIA LOKALIZACYJNE, KOMUNIKACYJNE, PRZESTRZEŃ	
– dobry poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną (zwłaszcza w sieć wodociagową, a także kanalizacyjną), – Położenie na terenie Obszaru Funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich – możliwość wykorzystania zasobów i potencjałów lokalnych oraz rozwiązania problemów w szerszym partnerstwie, przy wykorzystaniu efektu synergii i współfinansowania zewnętrznego.	– Niezadawalający stan techniczny niektórych fragmentów dróg, konieczność poniesienia wysokich nakładów na podniesienie parametrów użytkowych. – Niedostosowana do potrzeb społecznych i zawodowych mieszkańców oraz turystów i gości komunikacja zbiorowa. – Brak bezpośredniego dostępu do kolei. – Brak infrastruktury gazowniczej
USŁUGI PUBLICZNE I KAPITAŁ SPOŁECZNY	
– wzrost liczby podmiotów gospodarczych, – zapewniony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, – funkcjonowanie organu pomocy społecznej - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, – spadek liczby osób objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kruklankach, – Wysoki poziom bezpieczeństwa	– Nieznaczny spadek liczby mieszkańców gminy w okresie ostatnich lat. – Ujemny przyrost naturalny w ostatnich latach – Wahające się i malejące saldo migracji. – Niski poziom profesjonalizacji lokalnych organizacji

publicznego. – Spadek liczby bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej. – Rosnące zaangażowanie obywatelskie (mierzone poziomem frekwencji wyborczej oraz powstawaniem nowych organizacji pozarządowych). – Obecność w gminie inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych rozumianych jako partnerzy przy realizacji polityki rozwoju gminy (stowarzyszenia, kluby sportowe, OSP, KGW itp.). – rozwinięta baza i zaplecze rekreacyjno-sportowe na terenie gminy (place zabaw, boiska, ośrodki sportowe, siłownie zewnętrzne itp.). – Zadowalający standard bazy oświatowej i wyposażenia. – Duży odsetek osób w wieku produkcyjnym	pozarządowych (mierzony np. ilością pozyskanych środków zewnętrznych). – Wysokie obciążenie budżetu wydatkami oświatowymi.
GOSPODARKA I RYNEK PRACY	
– zaplecze siły roboczej w Kruklankach i rejonie, – Wzrost liczby podmiotów gospodarczych w ostatnich latach. – ciągle rozwijająca się turystyczna baza noclegowa	– niewielkie zainteresowanie inwestorów do prowadzenia działalności na terenie Gminy, – brak terenów inwestycyjnych wyposażonych w podstawową infrastrukturę techniczną, – Przeciętne wskaźniki rozwoju przedsiębiorczości – Niski odsetek średnich i dużych przedsiębiorstw – tym samym bardzo niskie wpływy do budżetu gminy z tytułu CIT;

ŚRODOWISKO, REKREACJA I TURYSTYKA

- warunki przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki – liczne jeziora, rzeka Sapina, Puszcza Borecka – liczne zabytki architektury w gminie, w tym tradycyjne gospodarstwa chłopskie z oryginalną zabudową pruską; pozostałości umocnień z okresu II wojny światowej m.in. schrony i fortyfikacje; kościół w Kruklankach; – zespoły i majątki dworskie; – pozostałości jednego z największych żelbetowych mostów kolejowych na Mazurach; – dobrze rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna, – dobrze rozwinięta infrastruktura rekreacyjna (plaże, place zabaw dla najmłodszych, siłownia na powietrzu dla mieszkańców Gminy, ścieżki piesze i kajakowe, profesjonalnie przygotowane i oznakowane trasy rowerowe przebiegające przez najciekawsze zakątki Gminy i gmin ościennych), – atrakcyjne i dobrze rozbudowane zaplecze sportowe, w tym dostęp do plaż i boisk wielofunkcyjnych, – rozwijające się amatorsko dziedziny sportowe: piłka nożna, piłka ręczna, siatkówka, koszykówka , – działalność klubu sportowego, stowarzyszeń i organizacji w zakresie sportu, rekreacji turystyki, – brak zakładów przemysłowych o dużej uciążliwości dla środowiska naturalnego. – Położenie w obszarze Wielkich Jezior Mazurskich i Puszczy Boreckiej, walory przyrodniczo-krajobrazowe, bogactwo flory i fauny, duża powierzchnia lasów i terenów	– sezonowość ruchu turystycznego, brak wystarczającej ilości miejsc z dostępem do linii brzegowej, – konieczność modernizacji niektórych obiektów sportowych, – Niedostatecznie rozwinięta mała architektura turystyczno-rekreacyjna, mało urządzonych miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych – bariera w rozwoju oferty czasu wolnego. – Niewystarczająco oznakowane atrakcje turystyczne. – Brak zintegrowanej i skutecznej promocji turystycznej gminy.
---	---

zielonych, rezerваты przyrody Natura 2000. – Bliskość przebiegu szlaków rowerowych Green Velo, Wielka Pętla Mazurska – warunki dla rozwoju wędkarstwa, – Warunki do rozwoju różnych dziedzin turystyki, np. birdwaching – Warunki do ubiegania się o status gminy uzdrowiskowej.	
ZARZĄDZANIE I FINANSE SAMORZĄDOWE	
– wzrost dochodów Gminy, – aktywnie prowadzona polityka inwestycyjna; – Sprawność w pozyskiwaniu i wydawaniu środków europejskich. – Stabilność finansów publicznych. – Relatywnie niewielki poziom zadłużenia.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
– atrakcyjne położenie geograficzne Gminy: na pograniczu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, Mazur Garbatych i Pojezierza Elckiego – ogromne walory środowiska przyrodniczego związane z jeziorami, rzeką Sapiną oraz Puszcą Borycką (objętą w części rezerwatami), – wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem mieszkańców i turystów, – rozwój ruchu turystycznego – wzrost liczby turystów i oraz bazy noclegowej, – dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, w tym m.in. nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej, – rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, – różnicowanie działalności rolniczej w	– starzenie się społeczeństwa, – emigracja młodych i wykształconych osób, – degradacja środowiska spowodowana przez ruch turystyczny, – konkurencja wśród gmin zabiegających o turystę. – rosnący odsetek mieszkańców gminy, którzy długotrwale pozostają bez pracy, – zagrożenie wzrostu zjawisk patologicznych w społeczności lokalnej, – globalny kryzys gospodarczy, mający wpływ na kondycję/sytuację przedsiębiorców, – niewystarczająca ilość środków na

zależności od warunków naturalnych i ekonomicznych, – zainteresowanie zdrowym stylem życia, w tym zmiana przyzwyczajeń żywieniowych (powstanie rynku zbytu dla produkowanej na terenie gminy zdrowej, naturalnej żywności), – rozwój ścieżek rowerowych, w tym zintegrowanych z trasami na terenie sąsiednich jednostek, – wzmocnienie i lepsze wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy, – rozwój infrastruktury i społeczeństwa informacyjnego. – wsparcie zewnętrzne (wiedza, szkolenia, dotacje) dla lokalnych organizacji pracujących na rzecz zrównoważonego i trwałego rozwoju gminy i integracji społecznej. – moda na zdrowy i aktywny tryb życia, rekreację i turystykę. – dogodna lokalizacja względem sąsiednich atrakcji turystycznych i kulturowych (Wielkie Jeziora Mazurskie, Giżycko, Mazury Garbate) - w kontekście organizacji wspólnej oferty turystycznej. – trendy na rynku pracy powodujące wzrost znaczenia pracy zdalnej. – wzrost zainteresowania krajową ofertą turystyczną spowodowany kryzysem związanym z epidemią COVID19.	remonty, modernizację i budowę dróg – postępujące negatywne procesy demograficzne w skali całego kraju, – wzrost kosztów, a tym samym w konsekwencji opłat dla mieszkańca za usługi komunalne, w szczególności za gospodarkę odpadami. – częste zmiany prawa oraz wzrost zadań nakładanych na gminę bez jednoczesnego wzrostu nakładów finansowych na ich realizację. – problemy finansowe publicznej służby zdrowia, problemy z dostępnością usług i specjalistów, – skomplikowane i często zmieniające się przepisy prawa oświatowego, w tym utrudniające sprawne i efektywne zarządzanie tą sferą na poziomie gminy. – kryzys krajowy i światowy wywołany pandemią COVID19
---	---

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie wyników z diagnozy oraz dyskusji w ramach spotkań warsztatowych z interesariuszami lokalnymi

By Gmina Kruklanki mogła się rozwijać i zwiększać swoją przewagę konkurencyjną w stosunku do innych gmin, musi przede wszystkim podjąć działania zmierzające do zatrzymywania obecnych mieszkańców na terenie Gminy, a następnie do pozyskiwania nowych mieszkańców Gminy, zwiększenia atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej oraz pozyskiwania nowych podmiotów gospodarczych na swoim terenie, co w dalszej perspektywie przyczyni się do zwiększenia jej dochodów własnych, a tym samym zwiększy możliwości inwestycyjne Gminy. Działania umożliwiające osiągnięcie tych dwóch celów, znajdują odzwierciedlenie w konkretnych celach strategicznych.

Analizując obecny stan zagospodarowania i wyposażenia Gminy Kruklanki w niezbędną infrastrukturę należy stwierdzić, że aby móc realizować politykę skoncentrowaną na podniesieniu atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej, Gmina powinna zintensyfikować swoje działania inwestycyjne i rozwojowe w następujących obszarach:

a) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji mieszkaniowej powinny dotyczyć:

- dalszego rozwijania i modernizacji infrastruktury sportowej i rekreacyjnej zachęcającej do aktywnego spędzania czasu wolnego (w tym: boisk i obiektów sportowych, placów zabaw, siłowni na powietrzu itp.) oraz zapewnienie jej równomiernego rozmieszczenia na terenie całej Gminy,
- pobudzenia budownictwa mieszkaniowego,
- dalszego rozwoju bazy oświatowej (m.in. w zakresie wyposażenia szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne jak, dostosowania oferty szkół do potrzeb osób niepełnosprawnych, zapewnienia opieki najmłodszym mieszkańcom Gminy),
- stworzenia oferty dla seniorów (zarówno oferty edukacyjnej, rekreacyjnej, spędzania czasu wolnego jak i opiekuńczej),
- kontynuowania rozbudowy infrastruktury technicznej, m.in. sieci kanalizacyjnej i gazowej,
- kontynuacji modernizacji dróg;

b) działania zmierzające do wzrostu znaczenia przedsiębiorczości powinny dotyczyć:

- przygotowywania terenów inwestycyjnych, w tym pozyskania terenów inwestycyjnych będących własnością Gminy Kruklanki,
- przygotowania kompleksowej oferty inwestycyjnej wraz z jej publikacją i promocją,
- promowania przedsiębiorstw działających w strefie inwestycyjnej zlokalizowanej na terenie Gminy Kruklanki;

c) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji turystycznej powinny dotyczyć:

- podniesienia standardów istniejącej bazy noclegowej i jej rozbudowy (pensjonaty, motele, hotele),
- rozbudowy urządzeń turystycznych, w tym dla turystyki kwalifikowanej,
- rozwoju agroturystyki i zabudowy lotniskowej.

Zaniechanie w najbliższym czasie realizacji działań rozwojowych w zakresie zwiększenia atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej Gminy Kruklanki może doprowadzić do zmniejszenia się liczby obecnych mieszkańców, którzy będą migrowali z terenu Gminy Kruklanki na obszary dla nich bardziej atrakcyjne, jak i brak napływu nowych mieszkańców i inwestorów. W związku z tym, może to doprowadzić do zmniejszania dochodów własnych Gminy w wyniku zmniejszenia liczby podatników (rozumianych jako mieszkańców i inwestorów) oraz zmniejszenia wpływów do budżetu z tytułu różnych podatków (zwłaszcza podatku od osób fizycznych i prawnych oraz podatku od nieruchomości).

Reasumując powyższe, aby Gmina Kruklanki mogła się rozwijać i zwiększać swoją przewagę konkurencyjną w stosunku do innych gmin, musi przede wszystkim podjąć działania zmierzające do dalszego pozyskiwania nowych mieszkańców (zwłaszcza osób młodych i młodych rodzin), zwiększania atrakcyjności turystycznej oraz pozyskiwania nowych inwestorów na swoim terenie, co w dalszej perspektywie przyczyni się do zwiększenia jej dochodów własnych, a tym samym zwiększy możliwości inwestycyjne Gminy. Działania umożliwiające osiągnięcie tych 3 celów, znajdują odzwierciedlenie w konkretnych celach strategicznych.

IV. Obszar strategicznej interwencji i obszar funkcjonalny Wielkich jezior Mazurskich

Położenie geograficzne kwalifikuje gminę Kruklanki do obszaru Wielkich jezior Mazurskich. Znalazło to odzwierciedlenie w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w którym zdefiniowano obszary funkcjonalne województwa. Na tej podstawie w wojewódzkiej Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030 określono OSI – obszary strategicznej interwencji. Gmina Kruklanki znajduje się w OSI Wielkie Jeziora Mazurskie. Wizja rozwoju gminy Kruklanki jest zbieżna z wizją i celami strategicznymi OSI Wielkie Jeziora Mazurskie oraz Strategią Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich.

IV.1. Obszar strategicznej interwencji Wielkie Jeziora Mazurskie

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w strategii rozwoju gminy powinny znaleźć się obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz OSI kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań. W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako „wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne”.

OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie obejmuje gminy posiadające na swoim terenie Wielkie Jeziora Mazurskie. Obszar ten wskazany został w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Obszar wyróżnia się w skali kraju pod względem systemów wodnych oraz infrastruktury turystycznej i stanowi kluczowy potencjał do rozwoju turystyki masowej w województwie.

Źródło: na podstawie Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030

Wśród oczekiwanych efektów interwencji znajdują się:

- ✓ silne organizacje społeczne i świadczone usługi turystyczne,
- ✓ rozwinięte kompetencje kluczowe i programy podnoszące kwalifikacje mieszkańców,
- ✓ rozwinięta e-administracja,

- ✓ kompetentne instytucje otoczenia biznesu wspierające lokalny biznes,
- ✓ zorganizowany system wsparcia i opieki nad seniorami,
- ✓ aktywne lokalne centra/ośrodki kultury,
- ✓ aktywne i wyposażone służby ratownicze,
- ✓ konkurencyjne usługi,
- ✓ konkurencyjne firmy należące do inteligentnych specjalizacji oraz odtwarzające gospodarcze dziedzictwo obszaru,
- ✓ rozwinięta całoroczna przedsiębiorczość oraz uruchomienie start-upów,
- ✓ całoroczna oferta turystyki aktywnej oparta o kompletne produkty turystyczne,
- ✓ dobrze rozwinięta infrastruktura aktywności społecznej, kulturalnej i edukacyjnej,
- ✓ rozwinięta współpraca sieciowa pomiędzy jst, lokalnym biznesem i NGO,
- ✓ wysoki kapitał społeczny budowany w oparciu o projekty współpracy włączające różne grupy mieszkańców,
- ✓ dobra dostępność komunikacyjna zewnętrzna i wewnętrzna (transport zbiorowy),
- ✓ zabezpieczone przed nadmierną antropopresją środowisko przyrodnicze,
- ✓ dobrze zabezpieczone warunki energetyczne,
- ✓ rozwinięta infrastruktura aktywnego wypoczynku.

Źródło: *Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030*

IV.2. Obszar Funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich.

Obszar Funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich

Samorządy lokalne (w tym gmina Kruklanki) podejmujące współpracę w ramach Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich sformułowały w Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie 2030 następującą wizję rozwoju:

Wielkie Jeziora Mazurskie nowoczesnym i zintegrowanym obszarem funkcjonalnym ludzi przedsiębiorczych.

Cel główny określony jest następująco:

Wzrost konkurencyjności obszaru funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich w zakresie atrakcyjności turystycznej, warunków dla prowadzenia biznesu oraz wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i warunków życia.

W Strategii określone także cechy, którymi powinien charakteryzować się obszar Wielkich Jezior Mazurskich. Każda z nich stawia przed współpracą samorządów pewne wyzwania:

❖ **WJM nowoczesne** – nowoczesny obszar funkcjonalny, to obszar dostępny komunikacyjnie i otwarty na innowacje. Nowoczesność rozumiana jest również przez pryzmat edukacji na wysokim poziomie, a także inteligentnego wykorzystywania swoich zasobów. Oznacza to konieczność zrównoważonego podejścia do kwestii środowiskowych (likwidacja zapóźnień cywilizacyjnych) i wymogów nowoczesnej gospodarki (przyszłościowe miejsca pracy oraz specjalizacja);

❖ **WJM zintegrowane**, to obszar rozwiniętych powiązań komunikacyjnych, ale również obszar istniejący dzięki współpracy i bogatym więziom społecznym. Samorządy lokalne WJM chcą tworzyć region wewnętrznie dobrze skomunikowany, ponieważ wymagają tego rynki pracy oraz turyści zewnętrzni, których aktywność w obszarze WJM powinna się zwiększać. Integracja przyczyni się do rozwoju współpracy biznesowej i instytucjonalnej, zwiększy również możliwości wykorzystywania zwiększonego ruchu turystycznego przez wszystkie gminy WJM. Obszar WJM będzie kojarzony jako jeden region turystyczny, w którym oferowana jest mieszanka atrakcji od turystyki typowo resortowej do przestrzeni ciszy i relaksu. Ważnym elementem integracji jest budowa tożsamości regionalnej i wzmacnianie więzi społecznych, które wymagają wspólnych działań. Dlatego Strategia będzie wspierała wszelkie formy współpracy, w tym zarówno na płaszczyźnie organizacji pozarządowych, jak i jednostek samorządu terytorialnego;

❖ **WJM przedsiębiorcze** – przedsiębiorczość wiąże się z innowacyjnością, aktywnością, otwartością na idee, zaradnością. Cechy te mogą być wspierane przez różne działania w obszarze edukacji, a także politykę prorozwojową samorządów. Jednocześnie należy skoncentrować się na likwidowaniu wszelkich barier rozwoju biznesu, które leżą w gestii samorządów lokalnych. Obszar funkcjonalny WJM będzie ważnym elementem regionalnej inteligentnej specjalizacji na skutek aktywności podmiotów gospodarczych, wspieranych

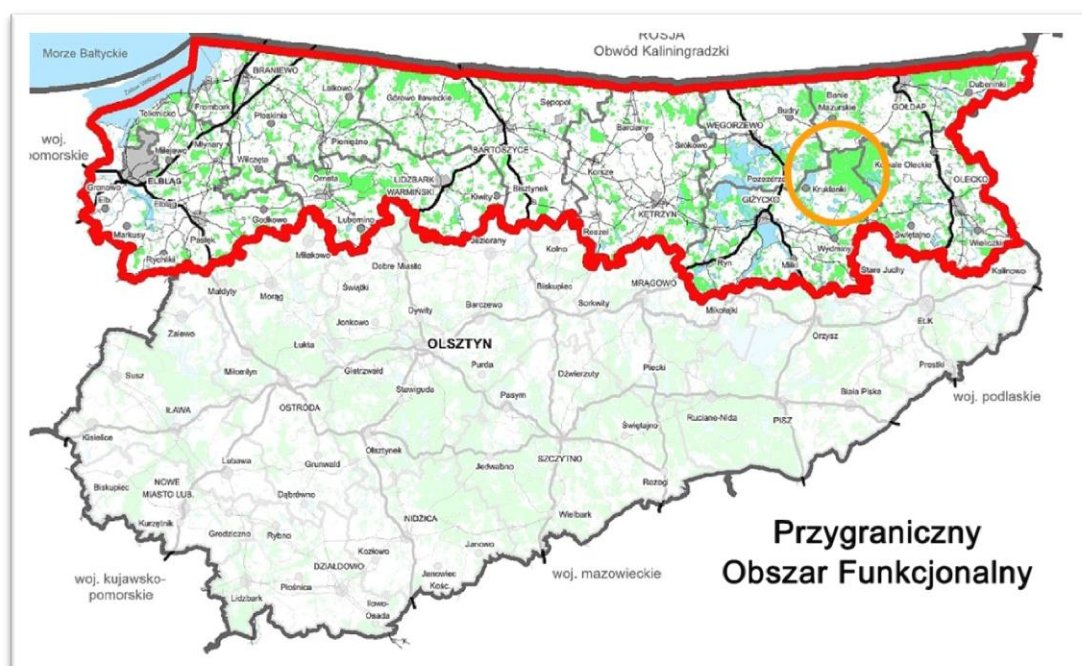
przez samorządy lokalne w sferze edukacji oraz pod-noszenia kwalifikacji mieszkańców.

Współpraca piętnastu samorządów w ramach Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie przyczyni się do zdynamizowania rozwoju tej części województwa warmińsko-mazurskiego i wzrostu jego konkurencyjności w kontekście potencjału ludnościowego, przedsiębiorczości i turystyki.

Źródło: Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jeziora Mazurskie 2030

IV.3. Przygraniczny Obszar Funkcjonalny

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (2018) Gmina Kruklanki została zaliczona do Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Główną funkcję gospodarczą tego obszaru określono jako rolniczą i turystyczną. Wyróżnikami Obszaru są: znaczne wewnętrzne zróżnicowanie pod względem przyrodniczym, gospodarczym, infrastruktury komunikacyjnej, zagospodarowania terenu. W obszarze wyróżniają się 3 strefy. Gminę Kruklanki zaliczono do „... obszaru o wybitnych walorach przyrodniczych położonego we wschodniej części, obejmującego powiaty giżycki, węgorzewski, olecki i gołdapski, charakteryzującego się rozpoznawalnością w kraju i za granicą, najwyższą w regionie zdolnością i jakością obsługi ruchu turystycznego oraz bogatą i zróżnicowaną ofertą turystyczną i wypoczynkowo-rekreacyjną.”

Do potencjałów Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego, zaliczono m.in.:

- zasoby i walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe (wysoka jeziorność i lesistość, duży udział obszarów przyrodniczych prawnie chronionych, Wielkie Jeziora Mazurskie,...),
- korzystne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- współpraca miast i regionów w ramach istniejących stowarzyszeń i inicjatyw, m.in. (...) Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie,
- sieć dróg doprowadzających do przejść granicznych,
- trasa rowerowa Green Velo o znaczeniu ponadregionalnym,
- kształtowanie i rozwój funkcji uzdrowiskowej (...),
- warunki sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej w ramach inteligentnych specjalizacji województwa.

Przygraniczny Obszar Funkcjonalny nakłada się na Obszar Funkcjonalny Wielkich Jezior Mazurskich.

V. **Wizja rozwoju i misja gminy Kruklanki w perspektywie 2030 roku**

1. **Wizja rozwoju Gminy Kruklanki**

Wizja rozwoju gminy określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja określa zatem jak gmina zamierza być postrzegana w przyszłości.

Uwzględniając powyższe określono następującą wizję rozwoju Gminy Kruklanki:

Gmina Kruklanki – tu chce się żyć

- ew. rozwinięcie

2. **Misja Gminy Kruklanki**

Misja wskazuje naczelny cel polityki rozwoju gminy, wokół którego powinny koncentrować się działania władz samorządowych i wszystkich zaangażowanych partnerów. Stanowi przesłanie, będące podstawą i określeniem kierunku współpracy na szczeblu lokalnym.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego, misja została zdefiniowana w Ustawie o samorządzie gminnym, zgodnie z którą do zadań własnych Gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty.

Naszą misją jest tworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju gminy Kruklanki, w partnerstwie z innymi samorządami i instytucjami publicznymi oraz z sektorem biznesowym i pozarządowym. Chcemy kreować rozwój, który trwale równoważy interesy społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe, dzięki czemu nasza gmina będzie miejscem przyjaznym do życia, nauki, pracy i prowadzenia działalności gospodarczej, spędzania czasu wolnego, turystyki oraz realizacji indywidualnych i wspólnotowych aspiracji mieszkańców.

VI. Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki do roku 2030 oraz oczekiwane efekty jej realizacji

Wieloaspektowość zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym wymaga od samorządu lokalnego opracowania zintegrowanej interwencji publicznej, która będzie stanowić skuteczną odpowiedź na wyzwania będące ich następstwem. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w strukturze strategii, której podstawę stanowią 3 obszary strategiczne, wzajemnie się przenikające i uzupełniające. W ramach tych obszarów dokonano koncentracji różnych działań wokół wyznaczonych celów.

W ramach każdego z obszarów zdefiniowano cele rozwojowe w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju gminy. Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Następnie określono kierunki działań, które wskazują przyjętą strategię postępowania, służą realizacji założonych celów, a tym samym stanowią podstawę wdrażania strategii. Kierunki działań oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków (aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej) podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Część z nich to konkretne przedsięwzięcia rozwojowe (projekty), najczęściej o charakterze inwestycyjnym, których realizacja będzie miała kluczowe znaczenie dla powodzenia prowadzonej polityki rozwoju gminy w perspektywie roku 2030. Strategia określa również oczekiwane rezultaty

planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Interwencje planowane w ramach poszczególnych obszarów nie są rozłączne, lecz wzajemnie się przenikają i uzupełniają, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii, kluczowego dla ich powodzenia.

Cel główny:

Wzrost konkurencyjności Gminy Kruklanki w zakresie atrakcyjności turystycznej, warunków życia i warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz wysokiej jakości środowiska przyrodniczego.

Cel strategiczny 1.

Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Kruklanki

Cele operacyjne:

- 1.1. Rozwijanie infrastruktury społecznej na potrzeby różnych grup wiekowych.
- 1.2. Integracja społeczeństwa, kształtowanie tożsamości lokalnej i rozwijanie aktywności społecznej.
- 1.3. Rozwój działalności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej
- 1.4. Wzmacnianie systemu edukacji
- 1.5. Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców i turystów
- 1.6. **Rozwój budownictwa mieszkaniowego** oraz modernizacja istniejącego komunalnego zasobu mieszkaniowego

Poprawa jakości życia mieszkańców wymaga wielopłaszczyznowych działań włączających różnych partnerów instytucjonalnych i społecznych. Realizacja zadań wymaga koordynacji i stymulowania działań w sferze integracji i aktywności społecznej, kultury, sportu, edukacji, bezpieczeństwa i polityki społecznej. Samorząd posiada odpowiednie narzędzia w tym zakresie.

Jednym z partnerów realizacyjnych dla samorządu lokalnego w zakresie wdrażania niniejszej strategii rozwoju powinny być organizacje pozarządowe oraz inne formy niesformalizowanej aktywności społecznej mieszkańców. Prorozwojowość partycypacji wynika z nowej organizacji sfery publicznej, która zakłada rolę władz

lokalnych jako kreatora i organizatora rozwoju lokalnego, z szerokim zakresem partycypacji opartej przede wszystkim na samoorganizacji grup i środowisk w celu poprawy własnej sytuacji. Dzięki temu mieszkańcy, znający swoje problemy i potrafiący wskazać, jak można je rozwiązać, stanowią podmiot, a nie przedmiot rozwoju lokalnego.

W ramach realizacji strategii zakłada się wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe organizacji pozarządowych oraz innych form inicjatyw społecznych, m.in. poprzez zwiększenie wykorzystania zasobów instytucji publicznych dla rozwijania aktywności mieszkańców (m.in. udostępnianie bazy, zaplecza i sprzętu, wsparcie kadrowe), współpracę pozafinansową i finansową z organizacjami, w tym powierzanie i wspieranie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym, również w oparciu o umowy wieloletnie, a także wsparcie w zakresie pisania, realizacji i rozliczania projektów, w szczególności dofinansowanych ze środków zewnętrznych. Poza tym, doskonalenie procedur informowania i konsultacji społecznych, a także promocję wolontariatu.

W ostatnich latach coraz bardziej zwraca się uwagę na społeczną rolę sportu i rekreacji (szeroko rozumiana prewencja zdrowotna, wymiar wychowawczy, szczególnie w odniesieniu do dzieci i młodzieży szkolnej, wymiar prospołeczny, możliwości samorealizacji i samodoskonalenia itp.) oraz o jego wymiarze ekonomicznym (wkład we wzrost gospodarczy, tworzenie miejsc pracy, efektywność i kreatywność itp.). Gminę Kruklanki wyróżniają mazurskie walory przyrodnicze i krajobrazowe, które mogą i powinny stanowić bazę dla bogatej oferty spędzania czasu wolnego, kierowanej zarówno do mieszkańców, jak również turystów i gości. W związku z tym planowane działania samorządu skupią się na tym, aby sport i rekreacja stały się dobrem pożądanym i powszechnym, dostępnym w różnych formach - stosownie do możliwości i zainteresowań interesariuszy.

Najważniejszym celem pozostaje zdrowa i aktywna społeczność lokalna. Dlatego strategia wskazuje konieczność mobilizowania aktywności mieszkańców w dziedzinie kultury fizycznej, sportu i rekreacji, m.in. poprzez tworzenie optymalnych warunków dla rozwoju sportu oraz różnorodnych form aktywności ruchowej (zapewnianie niezbędnej infrastruktury i przestrzeni oraz oferty, poprawa warunków organizacyjno-prawnych, współpraca, zwiększanie dostępności wykwalifikowanych kadr itp.) oraz promocję aktywności fizycznej pozytywnie wpływającej na zdrowie. Gmina będzie inwestowała w rozwój przyszkolnej i ogólnodostępnej bazy rekreacyjnej i sportowej (np. skatepark, punkty biwakowe, place zabaw, w tym łączone z miejscami rekreacji

dla dorosłych, itp.) oraz oferty, ze szczególnym naciskiem na jej dywersyfikację (nowe dyscypliny i nowe grupy docelowe). Jednocześnie nacisk położony zostanie na włączenie mieszkańców niezależnie od płci i wieku, czemu posłużą kampanie i dedykowane programy aktywizacyjne i animacyjne (np. instruktor/trener prowadzący bezpłatne zajęcia na obiektach gminnych). Wyzwaniem jest też wzmocnienie pozycji gminy jako organizatora i współorganizatora imprez o różnym charakterze (współzawodnictwo - zawody, turnieje, konkursy itp., ale i imprezy rodzinne i integracyjne). Kluczowym partnerem samorządu lokalnego będą organizacje i kluby sportowe – jako główni pomysłodawcy i realizatorzy działań.

Ofertę kulturalną na terenie gminy Kruklanki kreuje m.in. Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Kruklanki. Poza tym działa szereg zaangażowanych osób, organizacji i zespołów, w tym twórcy i artyści lokalni, zespoły młodzieżowe i muzyczne, koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne, stowarzyszenia aktywne na polu kultury.

Kryzys związany z pandemią COVID19 wpłynął negatywnie na liczbę imprez kulturalnych organizowanych w ostatnich latach na terenie gminy, jak również na liczbę ich uczestników. Tym niemniej działania związane z aktywizacją kulturalną oraz ochroną i promocją dziedzictwa są realizowane, a ich obecność w strategii podkreśla ich wagę i konieczność kontynuacji. W odpowiedzi na diagnozowane problemy, potrzeby i oczekiwania, poprawiana będzie jakość i dostępność infrastruktury kultury, a także samej oferty, która będzie poszerzana i dywersyfikowana, aby korzystało z niej możliwie jak najwięcej interesariuszy. Kluczowe znaczenie dla powodzenia tego przedsięwzięcia będzie miała prowadzona w sposób formalny i pozaformalny edukacja kulturalna. Będzie ona też elementem szerszej polityki ukierunkowanej na ochronę i promocję niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w szczególności budowanie silnej tożsamości lokalnej mieszkańców i wzmacniania ich relacji z gminą.

Wyzwaniem dla gminy jest stałe podnoszenie jakości kształcenia. Wydatki przeznaczane na oświatę i wychowanie stanowią największe obciążenie lokalnego budżetu - około 25% wszystkich wydatków w latach 2017-2020.

Wymaga to od samorządu konkretnych działań, celem optymalizacji ekonomicznej systemu i dostosowania go do zmian w liczbie dzieci, przy założonej wcześniej dbałości o odpowiedni poziom nauczania. Równolegle planowane jest wsparcie infrastruktury i wyposażenia ukierunkowane na poprawę warunków nauki (w tym dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami), w szczególności placówek efektywnych pod kątem ekonomicznym i z perspektywą demograficzną. Edukacja

będzie dostosowywana do indywidualnych potrzeb uczniów, w tym m.in. rozwijana będzie różnorodna oferta zajęć i programów, zarówno budujących i wzmacniających zainteresowania, uzdolnienia i kompetencje uniwersalne uczniów, jak i wspierających w zakresie pojawiających trudności, czy adresowanych dla uczniów o specjalnych potrzebach. Działania te nie będą możliwe bez jednoczesnego wsparcia i promocji doskonalenia kadry zarządzającej i nauczycielskiej.

W zakresie bezpieczeństwa mieszkańców wysuwają się trzy obszary tematyczne działań. Pierwszym z nich jest kształtowanie właściwych postaw i zachowań w przypadku wystąpienia różnych zjawisk kryzysowych i niebezpieczeństw, zagrażających zdrowiu i życiu mieszkańców we współpracy ze wszystkimi służbami na poziomie gminnym, powiatowym i wojewódzkim. W tym aspekcie ważna jest m.in. umiejętność niesienia pierwszej pomocy. Drugim zagadnieniem jest odpowiednie wyposażenie i wyszkolenie ochotniczych straży pożarnych, pełniących na terenie gminy główną funkcję utrzymywania bezpieczeństwa. Jako trzeci kierunek interwencji, związany z obecną (2020-2021 rok) sytuacją na całym świecie, wdrażanie procedur wewnętrznych (lub ich doskonalenie) na wypadek wystąpienia różnorodnych sytuacji kryzysowych, w tym epidemiologicznych.

Głównym celem polityki mieszkaniowej na poziomie gminy jest zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej zgodnie z wymogami wskazanymi w Konstytucji RP i utrzymanie odpowiedniej jakości tego zasobu. Realizacja tego celu wymaga szczególnych instrumentów wsparcia przeznaczonych dla osób o niskim statusie ekonomicznym lub dla specyficznych grup społecznych takich, jak: osoby z niepełnosprawnościami, rodziny wielodzietne, rodzice samotnie wychowujący dzieci, emigranci i uchodźcy, młode małżeństwa, itp.

Gmina Kruklanki należy do gmin, które ze względu na swoje położenie posiada duży potencjał do rozwoju mieszkalnictwa i może stanowić zaplecze mieszkaniowe dla ludności miejskiej. Na obszarze Gminy zostały wyznaczone specjalne tereny pod zabudowę mieszkaniową, na których w znacznej części inwestują mieszkańcy z Giżycka i z innych terenów Polski.

Głównie Kruklanki są miejscowością która stanowi zaplecze dla rozwoju mieszkalnictwa – w zabudowie jednorodzinnej i wielorodzinnej, głównie dla mieszkańców Gminy, którzy utrzymują się z działalności nierolniczej, ale także dla mieszkańców pobliskiego Giżycka. W ostatnich latach zauważalny jest wzrost liczby

mieszkańców Kruklanek. Oprócz Kruklanek potencjał osadniczy posiadają miejscowości :..... .

Na terenie gminy można wyróżnić także duże obszary całkowicie niezamieszkane na których prowadzona jest wyłącznie gospodarka leśna.

W celu zwiększenie zasobu mieszkaniowego gminy, działania będą ukierunkowane na pozyskanie terenów pod inwestycje budownictwa mieszkaniowego i zapewnieniu korzystnych warunków prawnych, przestrzennych, ale również rozwoju infrastruktury technicznej oraz wykonywaniu remontów budynków gminnych. Pożądanym efektem będzie nie tylko rozwój budownictwa mieszkaniowego jedno- i wielorodzinnego, ale również zatrzymanie migracji młodych ludzi do większych miast.

Będą temu służyły także działania inwestycyjne w sferze infrastruktury technicznej tj. w zakresie sieci wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, które mają ogromne znaczenie dla mieszkańców i stanu środowiska naturalnego.

Cel strategiczny 1. Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Kruklanki			
Cele operacyjne	Zadania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów
1.1. Rozwijanie infrastruktury społecznej na potrzeby różnych grup wiekowych.	Budowa skateparku w Kruklankach		
	Budowa świetlicy w Boćwinie		
	Budowa świetlicy w Sołtmanach		
	Budowa świetlicy w Jurkowie		
	Tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku		
1.2. Integracja	Współpraca i wzmacnianie sektora organizacji		

społeczeństwa, kształtowanie tożsamości lokalnej i rozwijanie aktywności społecznej.	pozarządowych w zakresie działań na rzecz różnych grup wiekowych		
	Tworzenie bazy służącej do zaspokojenia potrzeb osób starszych		
	Inicjowanie i wspieranie działań służących kształtowaniu postaw obywatelskich w szkołach i społecznościach.		
1.3. Rozwój działalności	Rozbudowa i modernizacja Biblioteki i Ośrodka Kultury		
	Budowa Sali sportowej		
	Organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych	Wzrost liczby i jakości	
	wspieranie merytorycznie i organizacyjnie		

kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej	lokalnego ruchu artystycznego i kulturalnego.		
	wykorzystanie istniejącej bazy i potencjału świetlic wiejskich oraz obiektów sportowych do rozwijania funkcji sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych,		
1.4. Wzmacnianie systemu edukacji	Kompleksowa termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Boćwinie z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii		
	Stałe unowocześnianie wyposażenia szkół i przedszkola		
	Podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej		
	Rozwijanie ofert zajęć pozalekcyjnych		

1.5. Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców i turystów	Zakup lekkiego samochodu strażackiego do OSP Kruklanki		
	Remonty dróg, chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia drogowego		
	Przygotowanie miejsc wypoczynku nad jeziorami dla turystów wraz z miejscami do wodowania łodzi dla wędkarzy i służb ratowniczych		
1.6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz modernizacja istniejącego komunalnego zasobu mieszkaniowego	Podejmowanie działań planistycznych w celu wyznaczenia stref przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową		
	zwiększenie dostępności mieszkań dla osób o umiarkowanych		

	dochodach i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,		
	Wypożyczenie terenów w media - sieć wodno-kanalizacyjna, energetyczna		
	infrastruktura drogowa (rodzaj dróg, odległość od nich i ich stan techniczny)		
	zwiększenie efektywności energetycznej budynków i lokali mieszkalnych.		
	zwiększenie zasobu mieszkaniowego gminy,		

Cel strategiczny 2

Rozwój potencjału turystycznego Gminy Kruklanki

Cele operacyjne:

- 2.1. Tworzenie warunków do rozwój oferty i infrastruktury turystycznej.
- 2.2. Kształtowanie i promocja korzystnego wizerunku pod względem turystycznym i rekreacyjnym gminy.
- 2.3. Ochrona środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.

2.4. Uzyskanie przez gminę Kruklanki statusu uzdrowiska

Dla osiągnięcia rozwoju potencjału turystycznego gminy Kruklanki, a także oferty spędzania czasu wolnego potrzebny będzie rozwój odpowiedniej infrastruktury i oferty oraz promocja i animacja. Gmina zadba o zagospodarowanie przestrzeni wokół oryginalnych mazurskich (jeziora, lasy) walorów przyrodniczych i krajobrazowych (parkingi, ścieżki spacerowe i edukacyjne, ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, miniparki, miejsca odpoczynku, mała infrastruktura, węzły sanitarne, informacja). Będzie także pobudzała działania mieszkańców i przedsiębiorców - zachęty do rozwoju gospodarstw agroturystycznych i podobnej działalności (wsparcie w tworzeniu i przekształcaniu w specjalistyczne gospodarstwa agroturystyczne, zagrody edukacyjne, zagrody tematyczne itp.). Jednocześnie zakładane jest wsparcie i promocja aktywności wykorzystujących oryginalne mazurskie walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy oraz ukształtowanie terenu, a także turystyki kwalifikowanej np. **birdwatching** realizowanej poza głównym sezonem turystycznym. Ważne znaczenie w tym zakresie będą miały różnorodne imprezy tematyczne w tym wykorzystujące potencjał wielokulturowości gminy. Tworzone i istniejące gminne trasy, ścieżki i szlaki turystyczne będą włączane do istniejących i planowanych szlaków poza gminą, w tym szlaków rowerowych **Green Velo i Wielkiej Pętli Mazurskiej**.

Celem kształtowania i promocji korzystnego wizerunku pod względem turystycznym i rekreacyjnym gminy będzie, nie tylko zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę, ale także przyciągnięcie nowych inwestorów gotowych do tworzenia produktów i usług w zakresie zrównoważonej turystyki. Cel obejmuje aktywności z zakresu informacji i promocji. Działania będą kierowane w szczególności do świadomości odbiorcy zewnętrznego. Zakłada się opracowanie skutecznego systemu informacji i promocji turystycznej, we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, sąsiednimi samorządami oraz podmiotami zajmującymi się rozwojem i promocją turystyki w regionie (np. cyfryzacja oferty, aktualizacja strony, mapki, foldery, punkty informacji, filmy, wydarzenia). Jednym z pomysłów jest, aby wizerunek gminy kształtować m.in. w oparciu o niestandardowe działania PR, w tym poprzez promocję i wspieranie rozwoju rekreacji i dyscyplin sportowych wykorzystujących zasoby własne – np. sporty wodne, wyczynowe i podobne. Ważnym elementem systemu będzie stworzenie rozpoznawalnej marki (kulturalnej/rekreacyjnej/sportowej) o zasięgu ponadlokalnym wyróżniającym gminę Kruklanki na tle innych gmin Krainy Wielkich Jezior Mazurskich.

Cel operacyjny dotyczący ochrony środowiska naturalnego składa się z kilku zagadnień tematycznych. Jednym z nich jest zapewnienie dostępu do infrastruktury, która -oprócz zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców lub inwestorów - służy również ochronie środowiska naturalnego (mowa o kanalizacji i oczyszczaniu ścieków, dostępie do wody, odnawialnych źródłach energii). W przypadku wodociągów blisko 97% mieszkańców gminy posiada do niego dostęp, co jest wskaźnikiem na zadowalającym poziomie. Jednak infrastruktura wodociągowa wymaga już na wielu odcinkach modernizacji i zastąpienia nowszymi technologiami. Poza tym ważne będzie uzbrajanie w wodociąg nowych terenów o charakterze mieszkaniowym i inwestycyjnym, zgodnie z potrzebami. Znacząco mniejszy odsetek mieszkańców (67%) posiada dostęp do kanalizacji. Infrastruktura ta jest wciąż wyzwaniem dla gminy Kruklanki i w najbliższych latach powinna być istotnym zadaniem inwestycyjnym. Wysokie koszty realizacji będą z pewnością ograniczać tempo prac, jednak zwiększenie dostępu do kanalizacji jest warunkiem koniecznym dla zwiększenia atrakcyjności gminy pod wieloma względami – osadniczym, inwestycyjnym, turystycznym, przyrodniczym itp.

Istotną tematyką w szeroko rozumianej ochronie środowiska jest kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, szczególnie w odniesieniu do zwalczania niskiej emisji, właściwego postępowania z odpadami, gotowości ponoszenia kosztów związanych z OZE lub gromadzeniem wód opadowych itp. Kształtowanie świadomości ekologicznej powinno być realizowane od najmłodszych pokoleń, a dużą rolę w tym zakresie powinny pełnić placówki oświatowe i kulturalne. Z zagadnieniem

świadomości ekologicznej powiązane jest konsekwentne egzekwowanie przestrzegania przepisów prawa przez osoby odwiedzające gminę (parkowanie w miejscach do tego przeznaczonych, ochrona środowiska przyrodniczego gminy, przestrzeganie porządku, zachowanie czystości itp.) – szczególnie na terenach tak atrakcyjnych rekreacyjnie, jak w gminie Kruklanki.

Celem, o bardzo dużym potencjale rozwojowym, jest dążenie do **uzyskania przez gminę Kruklanki statusu uzdrowiska** lub co najmniej statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej, czyli obszaru który spełnia warunki stawiane gminom uzdrowiskowym, lecz nie ma na jej terenie zakładów oraz urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego. Status ten umożliwia jednak inwestorom publicznym lub prywatnym sytuowanie tego typu zakładów i urządzeń na terenie gminy. Proces nadania statusu uzdrowiska albo obszaru ochrony uzdrowiskowej jest procesem długofalowym i trwa od 5 do 10 lat. Wymaga on od gminy zaangażowania się w potwierdzenie leczniczych właściwości naturalnych surowców i klimatu. Właściwości

lecznicze potwierdzić muszą udokumentowane badania, które wykluczają przy tym negatywne oddziaływanie na zdrowie człowieka. Uzyskanie statusu gminy uzdrowiskowej otworzyłoby nowe perspektywy rozwoju turystycznego i gospodarczego gminy Kruklanki.

Cel strategiczny 2: Rozwój potencjału turystycznego Gminy Kruklanki			
Cele operacyjne	Zadania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów
2.1. Tworzenie warunków do rozwój oferty i infrastruktury turystycznej.	Ścieżka rowerowa po nasypach kolejowych		
	Rozbudowa i modernizacja Biblioteki i Ośrodka Kultury		
	rozbudowa urządzeń turystycznych, w tym dla turystyki kwalifikowanej,		
	Włączenie gminnych tras i szlaków turystycznych do istniejących i planowanych szlaków poza gminą		
	Przygotowanie miejsc wypoczynku nad jeziorami dla turystów wraz z miejscami do wodowania łodzi dla wędkarzy i służb ratowniczych		
	Tworzenie		

2.2. Kształtowanie i promocja korzystnego wizerunku pod względem turystycznym i rekreacyjnym gminy.	kompleksowej oferty turystycznej we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, instytucjami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi i sąsiadującymi samorządami		
	Realizacja działań promujących gminę jako miejsca atrakcyjnego turystycznie.		
	Stworzenie marki turystycznej gminy Kruklanki		
2.3. Ochrona środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.	Promocja pozyskania energii z niskoemisyjnych źródeł.		

2.5. Uzyskanie przez gminę Kruklanki statusu uzdrowiska	Badania potwierdzające właściwości lecniczych naturalnych surowców lecniczych i właściwości lecniczych klimatu gminy.		
	Uzyskanie statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej.		
	Pozyskanie inwestorów planujących świadczenie usług uzdrowiskowych na terenie gminy.		

Cel strategiczny 3.

Rozwój przedsiębiorczości

Cele operacyjne:

3.1. Rozwój infrastruktury technicznej na potrzeby przedsiębiorców i mieszkańców.

3.2. Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych i rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.

3.3. Rozwijanie współpracy międzysektorowej, międzygminnej i międzyregionalnej.

Na terenie gminy Kruklanki istnieją poważne ograniczenia w rozwoju inwestycyjnym. Pierwszy z nich stanowi fakt, że ok. 70% obszaru gminy objęte jest ochroną krajobrazową terenu i terenu Puszczy Boreckiej, a wliczając otuliny niemal całe jej terytorium. Powoduje to znaczące ograniczenia w rozwoju inwestycyjnym i osadniczym. Należy jednak też zauważyć, iż mimo to na terenie gminy wciąż są możliwości planowania terenów pod zainwestowanie gospodarcze, a poza tym tereny chronione trzeba umiejętnie wykorzystywać jako potencjał, np. dla stopniowego rozwoju innych branż gospodarczych (rekreacja, turystyka, SPA&Wellness itp.). Tereny pod zagospodarowanie gospodarcze w przypadku gminy Kruklanki rozumiane są jako niewielkie obszary aktywności gospodarczej, wykorzystujące położenie poza obszarami ochrony – brak dużych i zwartych arealów nadających się pod duże strefy gospodarcze. Ponadto tereny nadające się pod inwestycje gospodarcze najczęściej są w rękach prywatnych, a więc będą to w wielu przypadkach działania oparte na współpracy z kapitałem prywatnym.

Rolą gminy w ramach wzmocnienia rozwoju gospodarczego rozumianego jako atrakcyjność inwestycyjna będzie odpowiednie planowanie przestrzenne terenów nadających się pod zagospodarowanie inwestycyjne, aktualizowanie planów we współpracy z właścicielami gruntów, z jednoczesnym przestrzeganiem zasad ochrony środowiska i braku uciążliwości.

Rolą gminy będzie również pozyskiwanie środków i realizacja w określonych przypadkach nowych odcinków mediów na terenach pod zagospodarowanie inwestycyjne (kanalizacja, wodociąg, drogi dojazdowe, ewentualna pomoc przy realizacji innych rodzajów infrastruktury) w zakresie na jaki pozwalają kompetencje gminy. Działania takie traktowane są jako tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego. Wreszcie rolą gminy w tym celu operacyjnym jest również promowanie własnego obszaru i walorów gospodarczych wśród potencjalnych inwestorów z wybranych branż – działania takie mają większą skuteczność i zasięg jeżeli są realizowane we współpracy kilku sąsiednich samorządów, mają określonych odbiorców i przemyślane kanały przekazu. W parze z promocją idzie również odpowiednia obsługa inwestorów, przy czym traktowani są oni w strategii nie tylko jako podmioty z zewnątrz, ale również albo przede wszystkim podmioty lokalne.

Zwiększanie ilości małych i średnich podmiotów gospodarczych będzie działaniem długookresowym, osiąganym stopniowo i konsekwentnie. Kreowanie jak najlepszych

warunków do prowadzenia drobnej przedsiębiorczości, począwszy od kreowania cech przedsiębiorczych wśród mieszkańców (już od najmłodszych grup), promowania przedsiębiorczości, aż do wspomagania zakładania i prowadzenia mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, wspierania producentów lokalnych oraz rzemiosła, będzie istotą działań w tym zakresie.

Ważną dziedziną w tym obszarze jest skuteczne informowanie lokalnych przedsiębiorców o pojawiających się możliwościach finansowania rozwoju ich działalności gospodarczej, głównie związanych z funduszami unijnymi. Działanie to będzie realizowane we współpracy z podmiotami zewnętrznymi o zasięgu powiatowym i wojewódzkim.

Ważnym zadaniem gminy w zakresie aktywizacji lokalnych producentów i wytwórców wydaje się być wsparcie w bezpośredniej sprzedaży produktów lokalnych wysokiej jakości (pochodzących z lokalnych ekologicznych upraw i hodowli, pszczelarstwa, rzemiosła itp.), np. podczas organizacji imprez i festiwali gminnych, stałych miejsc sprzedaży na terenie gminy (stoiska, mini-targi produktów lokalnych, w obiektach gastronomicznych i turystycznych itp.).

Cel strategiczny 3. Rozwój przedsiębiorczości			
Cele operacyjne	Zadania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów
3.1. Rozwój infrastruktury technicznej na potrzeby przedsiębiorców i mieszkańców.	Przebudowa dróg publicznych w Możdżanach		
	Budowa stacji uzdatniania wody w Brożówce		
	Modernizacja głównej przepompowni ścieków w Kruklankach		
	Przebudowa drogi na Osiedlu Słonecznym w Kruklankach		
	Przebudowa ul. Cichej w Kruklankach		
	Przebudowa ul. Dworcowej w		

	Kruklankach		
	rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy,		
	rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy,		
	Przebudowa istniejącej sieci wodociągowej		
3.2. Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych i rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.	przygotowywania terenów inwestycyjnych, w tym pozyskania terenów inwestycyjnych będących własnością Gminy Kruklanki,		
	Promowanie gminy jako miejsca przyjaznego inwestorom		
	promocja działań zmierzających do zmniejszenia bezrobocia i aktywizacji zawodowej mieszkańców,		
	organizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu (m.in. szkoleń dla		

	bezrobotnych, przekwalifikowania, pomoc w otwieraniu własnej działalności gospodarczej) we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, np. PUP		
3.3 Rozwijanie współpracy międzysektorowej, międzygminnej i międzyregionalnej.	realizowanie działań we współpracy z sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi,		
	rozwijanie współpracy z gminami sąsiednimi,		
	Rozwijanie współpracy w ramach Obszaru Funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich.		
	Realizacja projektów międzynarodowych wspieranych w ramach programów transgranicznych np. Polska-Rosja, Polska- Litwa		

VII. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Do elementów występujących w strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kruklanki można zaliczyć:

- duży, zwarty kompleksy leśny Puszczy Boreckiej zajmujący północno-wschodnią część gminy,
- rozproszone jeziora – Gołdopiwo, Żywy, Żywki, Sołtmany, Brożówka,
- miejscowość Kruklanki – siedziba władz administracyjnych gminy – zlokalizowana jest w części zachodniej, a pozostałe miejscowości rozsiane w południowo-zachodniej i centralnej części Gminy,
- tereny rolnicze, czyli obszary produkcji rolnej umiejscowione są głównie w południowo-wschodniej i centralnej części gminy.

Krajobraz jaki dominuje na tym terenie to krajobraz typowy dla tej części Mazur z jeziorami i lasami, a także polami, łąkami i pastwiskami wzbogaconymi skupiskami zadrzewień śródpolnych, stanowiących najczęściej otulinę niewielkich rzek, cieków wodnych bądź rowów melioracyjnych.

Typ zagospodarowania wsi jaki dominuje w Gminie to układ liniowy, charakterystyczny dla wsi siedliskowo rozproszonych z ośrodkami koncentracji. Przy głównych ciągach komunikacyjnych zabudowa koncentruje się tworząc mniej lub bardziej zwarte pasma. Rozproszona zabudowa zagrodowa rozsiana pośród pól stanowi ostatni typ.

Drogi powiatowe są głównymi elementami, które zapewniają powiązanie Gminy Kruklanki z gminami sąsiednimi oraz z głównymi miastami. Odpowiednią komunikację uzupełnia również sieć dróg gminnych. Przez obszar Gminy nie przebiegają linie kolejowe.

Funkcje usługowe takie jak handel, ochrona zdrowia, oświata, kultura, administracja skupione są w miejscowości Kruklanki. Na pozostałych obszarach funkcje usługowe ograniczają się do usług służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb mieszkańców i turystów.

Największy stopień zadrzewienia i lesistości występuje w północno-wschodniej części Gminy. Lasy pełnią wiele funkcji użytkowych m.in. ochronną, gospodarczą oraz turystyczno-rekreacyjną. Lasy wpływają pozytywnie przede wszystkim na kształtowanie i ochronę gleb oraz powietrza, obieg wody, opady i mikroklimat mają pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze. Dominującym kompleksem leśnym jest Puszcza Borecka i jej otoczenie. Teren bardzo bogaty przyrodniczo, z wieloma cennymi okazami fauny i flory,

kilkoma rezerwatami przyrody, a także atrakcyjnymi szlakami pieszymi i rowerowymi. Atrakcję turystyczną w skali regionu stanowi zagroda żubrów w Wolisku.

W „*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowanie przestrzennego Gminy Kruklanki*” określono funkcje dominujące dla całej Gminy Kruklanki są to:

- **funkcja rekreacyjna**, która związana jest z jeziorami: Gołdopiwo, Żywy, Żywki, Sołtmany, Brożówka.

- **funkcja rolnicza** - ukierunkowana na produkcję zbóż oraz hodowlę bydła. Funkcja ta wynika m. in. z korzystnych uwarunkowań glebowo-przyrodniczych, wysokiego udziału użytków rolnych w ogólnej strukturze użytkowania gruntów, dotychczasowych tradycji i potencjału produkcyjnego, znaczącej skali zatrudnienia w rolnictwie, potencjalnie wysokiego poziomu hodowli oraz poziomu usług na rzecz rolnictwa i ludności wiejskiej.

W dalszej perspektywie spodziewać się należy sukcesywnego spadku znaczenia funkcji rolnej Gminy, co wynikać będzie z następujących procesów:

- spadku zatrudnienia w rolnictwie,
- obniżania udziału użytków rolnych w wyniku przeznaczania gruntów rolnych na inne cele,
- tworzenia nowych miejsc pracy na wsi w przetwórstwie i usługach,
- przekształcania niewykorzystanych obiektów gospodarczych na wsi na cele nierolne.

Rozwój poszczególnych kierunków produkcji uzależniony będzie także od warunków ekonomicznych i polityki Państwa.

- **funkcja ekologiczna** - obejmuje cenne przyrodniczo tereny Puszczy Boreckiej, jezior, dolin rzecznych i lasów,

- **produkcja leśna**,

- **funkcja mieszkaniowa** - rozwijana we wszystkich miejscowościach.

Dla wsi **Kruklanki**, pełniącej zadania wielofunkcyjnego ośrodka gminnego, wyznaczona następujące funkcje:

- usługowo – obsługową – Kruklanki zapewniają mieszkańcom Gminy usługi w zakresie edukacji, opieki społecznej, kultury i administracji specjalnej oraz gospodarczej, a także obsługi finansowej i handlowej,
- działalności gospodarczej,
- mieszkalnictwa – w zabudowie jednorodzinnej i wielorodzinnej, głównie dla mieszkańców Gminy, którzy utrzymują się z działalności nierolniczej,
- obsługi rolnictwa,
- administracji samorządowej,

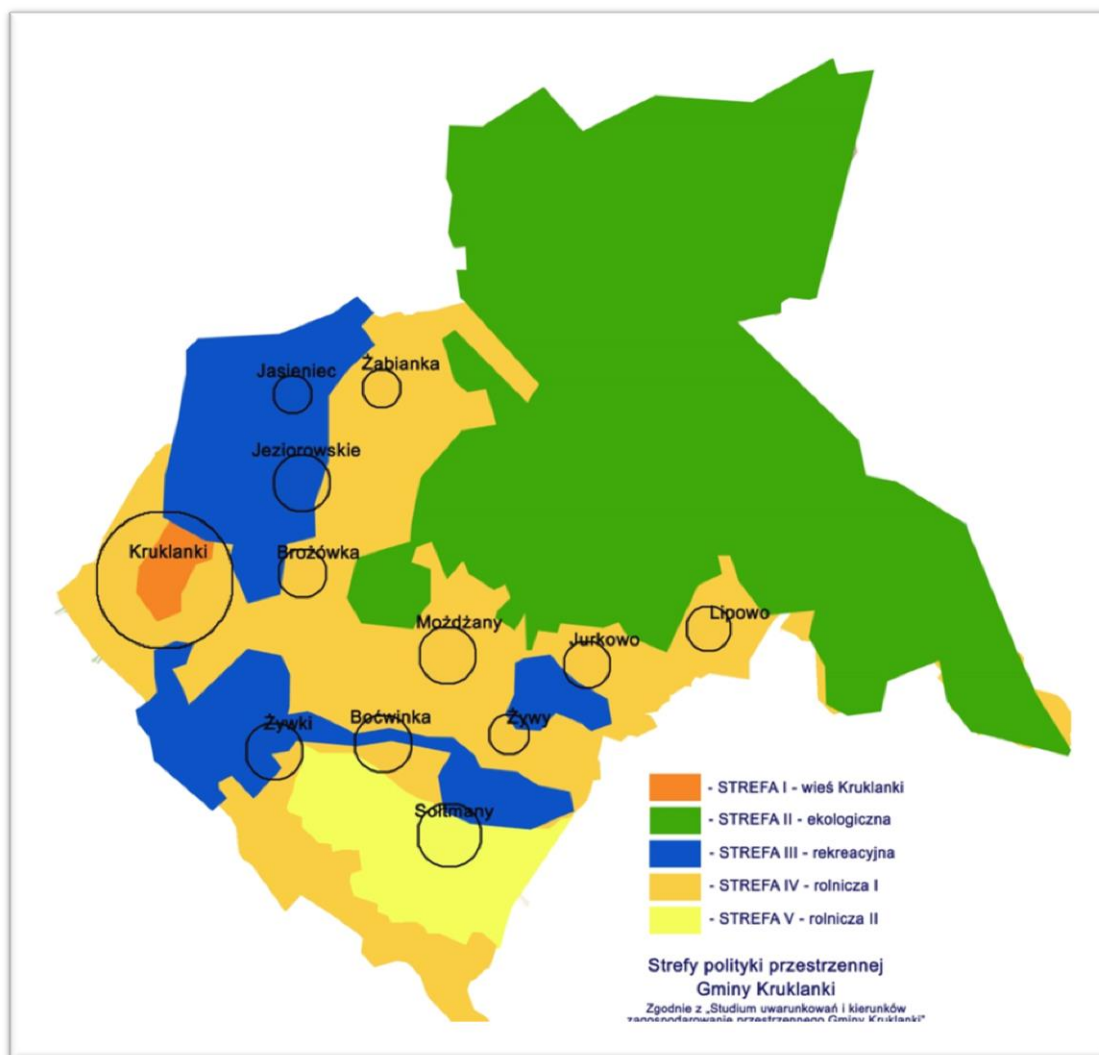
- obsługi turystyki.

Natomiast **pozostałe jednostki osadnicze na terenie Gminy** pełnią następujące funkcje:

- jednostki z pojedynczymi usługami elementarnymi - m.in.: **Możdżany, Boćwinka i Jurkowo, (sklep, świetlica, szkoła, zlewnie mleka) - w ich obrębie dopuszcza się lokalizację budownictwa mieszkaniowego**, jednorodzinnego oraz urządzeń usługowych,
- wsie o dominującej funkcji turystyczno - rekreacyjnej: Kruklanki, Brożówka, Jeziorowskie, Sołtmany, Żabinka, Żywki, Żywe,
- pozostałe wsie o dominujących funkcjach rolniczych.

Dla osiągnięcia zamierzonych celów przestrzennych Gminy Kruklanki w zakresie rozwoju mieszkalnictwa, przedsiębiorczości i turystyki, w *Studium uwarunkowań (...)* wyznacza się strefy polityki przestrzennej, dla których obowiązywać będą odmienne priorytety przy realizacji poszczególnych funkcji. Są to:

- 1. STREFA I - obejmująca wieś Kruklanki.** Pełni ona wiele funkcji, mających na celu obsługę wszystkich mieszkańców gminy. Na strukturę funkcjonalno-przestrzenną wsi składają się: centrum usługowo-administracyjne, tereny istniejących i projektowanych usług turystyczno-wypoczynkowych nad jeziorem Gołdopiwo oraz projektowanych – w południowej części wsi. Nowa zabudowa mieszkaniowa powinna rozwijać w sąsiedztwie istniejącej, koncentrycznie do centrum usługowego, nowa zabudowa przemysłowa powinna rozwijać się w nawiązaniu do istniejących zakładów produkcyjnych w południowo-zachodniej części wsi;
- 2. STREFA II - ekologiczna,** obejmująca tereny Puszczy Boreckiej i tereny do niej przyległe o wysokich walorach przyrodniczych;
- 3. STREFA III - rekreacyjna** z rolnictwem ekologicznym, obejmuje atrakcyjne tereny położone w sąsiedztwie jezior;
- 4. STREFA IV – rolnicza I** – obejmuje tereny o funkcji rolniczej położone na terenie chronionego krajobrazu;
- 5. STREFA V – rolnicza II** – obejmuje tereny o funkcji rolniczej, na których warunki przyrodnicze pozwalają na znaczne jej intensyfikowanie.

Dodać- mapa: Rozmieszczenie planowanych inwestycji w przestrzeni Gminy Kruklanki

Krótką charakterystyka wybranych obszarów i kierunków interwencji:

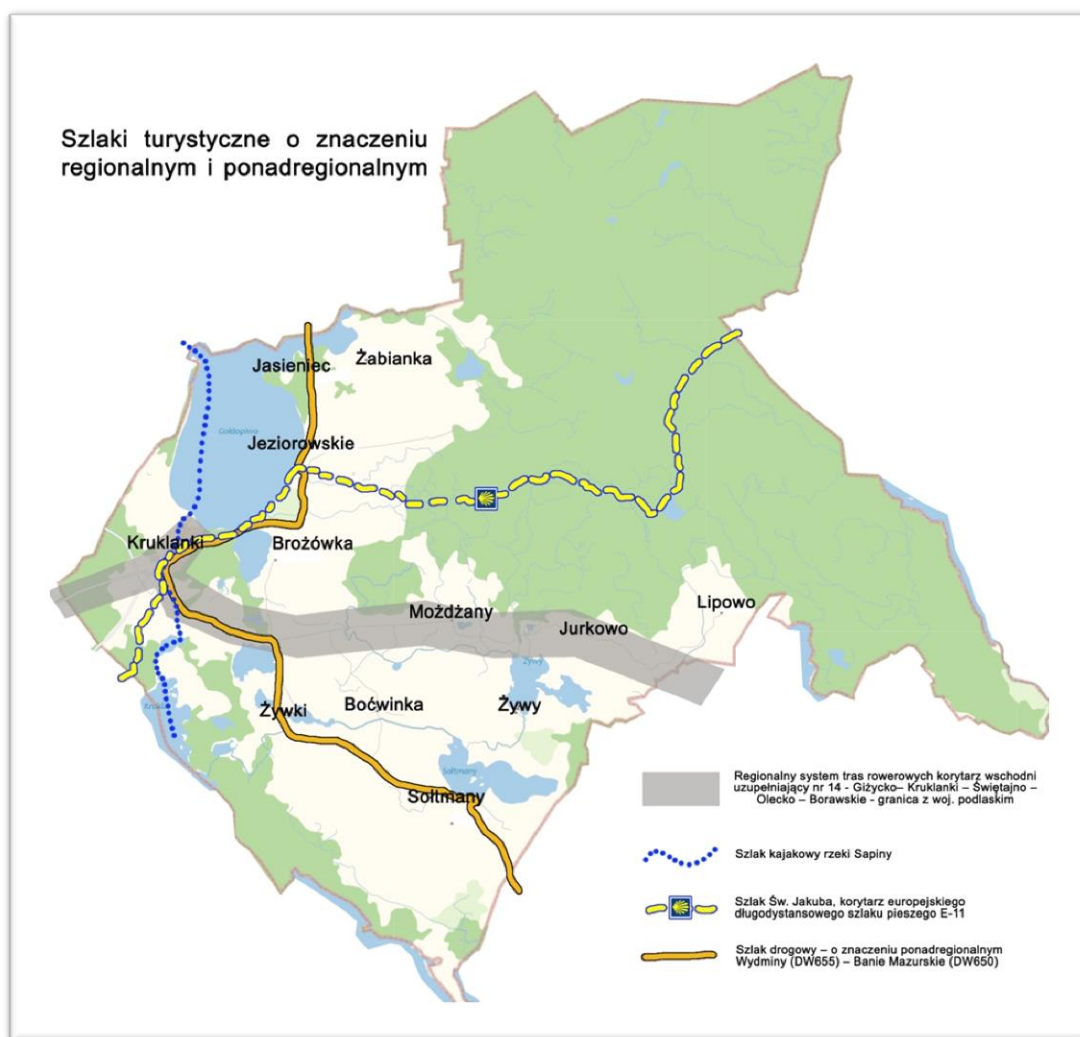
- ochrona środowiska stanowi jeden z priorytetów gminy na najbliższe lata. Nacisk zostanie położony na ograniczanie niskiej emisji, optymalizację zużycia energii poprzez inwestycje publiczne i prywatne, w tym modernizację energetyczną oraz instalację OZE na budynkach użyteczności publicznej gminy Kruklanki, a także wymianę indywidualnych źródeł ciepła na niskoemisyjne. Wyzwaniem jest udoskonalenie gospodarki odpadami m.in. poprzez budowę punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych z wyposażeniem w Kruklankach.

- Planuje się kontynuację inwestycji w infrastrukturę techniczną, w szczególności rozwój systemu kanalizacji i oczyszczalni ścieków, jako kluczowych dla podnoszenia jakości życia mieszkańców i atrakcyjności osadniczej gminy oraz ochrony środowiska naturalnego. Istniejąca sieć wodociągowa wymaga modernizacji.
- Kontynuowane będą przebudowa, remonty dróg gminnych i wewnętrznych wraz z infrastrukturą drogową i oświetleniową, w tym wdrażane nowe rozwiązania w zakresie organizacji ruchu, monitoring, oznakowanie i doświetlenie przejść, wyniesienia, oddzielenie chodników od ulicy w miejscach strategicznych, jak szkoły, montaż/wymiana lamp na LED itp. Inwestycje mają na celu zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa kierowców, pieszych i innych użytkowników ruchu, jak również poprawę komfortu życia mieszkańców. Ponadto, gmina będzie wspierała kluczowe dla jej rozwoju inwestycje zewnętrzne np. we współpracy z powiatem giżyckim. Wyzwaniem pozostaje także zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc parkingowych na terenie gminy, w tym tymczasowych na potrzeby większych imprez i obsługi ruchu turystycznego na terenie Gminy.
- Kluczowe znaczenie dla jakości życia mieszkańców, ich integracji i poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania, a także dla atrakcyjności zewnętrznej (odwiedzający gminę turyści i goście, nowi potencjalni mieszkańcy), będą miały inwestycje w infrastrukturę czasu wolnego (kulturalną, rekreacyjną, sportową i turystyczną). Planowane jest wybudowanie nowych świetlic w miejscowościach : Boćwinie, Jurkowie, Sołtmanach
- Strategia uwzględnia również budowę, rozbudowę wspólnych: gminnych, powiatowych i regionalnych ścieżek rowerowych, biegowych, tras ekologicznych, ścieżek edukacyjnych i rekreacyjnych.
- Przygotowanie miejsc wypoczynku nad jeziorami dla turystów wraz z miejscami do wędrowania łodzi dla wędkarzy i służb ratowniczych
- W ramach działań wzmacniających kapitał ludzki i społeczny zaplanowano szereg inwestycji poprawiających i uzupełniających bazę oświatową, w tym również przyszkolną

bazę rekreacyjno-sportową, a także doposażenie placówek oświatowych w nowoczesne pomoce dydaktyczne.

- Równie ważne będzie prowadzenie sprawnej i efektywnej polityki społecznej, w tym w odniesieniu do osób starszych, chorych, z niepełnosprawnościami, w trudnej sytuacji życiowej. Strategia postępowania obejmuje m.in. zwiększenie zasobu mieszkaniowego gminy, w tym m.in. utworzenie mieszkania chronionego.
- Gmina wspierać będzie bezpieczeństwo poprzez działania miękkie, jak profilaktyka i edukacja, ale również inwestycyjne i wspierające odpowiednie służby, w tym planuje się doposażanie Ochotniczych Straży Pożarnych w Krukłankach i Jeziorowskich.

Rozwojowi turystyki, oprócz walorów przyrodniczych i krajobrazowych, pomaga przynależność do Obszaru funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich oraz przebiegające bądź planowane szlaki piesze, rowerowe, kajakowe i drogowe o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa Warmińsko-Mazurskiego”

Trasa rowerowa – w „Koncepcja systemu tras rowerowych w województwie warmińsko-mazurskim” (2016/2017 r., W-MBPP w Olsztynie), ustalono korytarz uzupełniający nr 14 przebiegający przez gminę Kruklanki trasą: Giżycko– Kruklanki – Świętajno – Olecko – Borawskie (gm. Olecko) - granica z woj. podlaskim (kierunek Bakalarzewo) i dalej łączący się z trasami rowerowymi na terenie doliny Rospudy i północnej Suwalszczyzny.

Szlak kajakowy rzeki Sapiny – rozpoczynający się od rynnowego jeziora Kruklin, poprzez jezioro Patelnia, kanałem Sapiny do Kruklanek i dalej przez jezioro Gołdapiwo do kanału prowadzącego do śluzy w Przerwankach.

Szlak pieszy Św. Jakuba – korytarz europejskiego długodystansowego szlaku pieszego E-11 (Łotwa – Holandia – Hiszpania), jest szlakiem pielgrzymkowym do katedry w Santiago

de Compostela w Galicji w północno-zachodniej Hiszpanii. Na terenie wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego prowadzi trasę: Godziejewo - Olecko - Kętrzyn - Święta Lipka – Olsztyn. Na terenie Gminy przez Puszcę Borecką – Jeziorowskie i Kruklanki. Na trasie znajduje się kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kruklankach. Szlak zaliczany jest do turystyki kulturowej i religijnej.

Szlak drogowy o znaczeniu ponadregionalnym – Wydminy – Kruklanki – Banie Mazurskie łączy drogi wojewódzkie DW655 i DW650 omijając miasto Giżycko.

Istniejące, bądź planowane szlaki o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym stanowią nie w pełni dotychczas wykorzystany potencjał do rozwoju turystyki kwalifikowanej. Wzdłuż szlaków należy lokować małą infrastrukturę turystyczną (wiaty, parkingi, informacja wizualna, oznakowanie, miejsca piknikowe) , a także wykorzystać znaczenie promocyjne przebiegających przez Gminę szlaków.

Funkcje miejscowości sołeckich – do uzupełnienia + mapa

Boćwinka

Funkcje:

- budowa świetlicy – zajęcia, warsztaty, rękodzieło, kulinarne, muzyczne. Każda grupa wiekowa ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, systematyczna działalność, ew. zespół muzyczny. Zwrócenie uwagi na wielokulturowość. Imprezy integracyjne.
- połączyć z innymi szlakami do Żywego. Szkoła w Boćwinie – termomodernizacja, rozwój edukacji wczesnoszkolnej

Brożówka

Funkcje: rolnictwo, turystyka. świetlica, plaża

Jasieniec

Funkcje: rolnictwo. Pożądana zmiana funkcji na turystyczną. Potencjalny teren do pełnienia funkcji uzdrowiskowych.

– miejsce na uzdrowisko – cypel na jeziorze Gołdapiwo - ???

- plaża
- azbest – wymiana pokryć
- oświetlenie ulic, drogi – za świetlicą, ciągi komunikacyjne

- rozwój świetlicy

Jeziorowskie

Funkcje: wieś letniskowa. Pożądane funkcje związane z obsługą turystyki wodnej, rowerowej i ekologicznej. Funkcja uzupełniająca: rolnictwo w formach przyjaznych środowisku. Miejscowość o wyjątkowych wartościach krajobrazowych, położona nad jeziorem Gołdapiwo. Preferencje dla agroturystyki, pensjonatów, niewielkich ośrodków wypoczynkowych. Podejmowanie działań w kierunku rozwój oferty kulturalnej (budowa amfiteatru, remont świetlicy z nowymi funkcjami).

- chodnik pieszo-rowerowy do Jasieńca i granicy gminy, zagospodarowanie plaży i Kaczego Dołka,
- uatrakcyjnianie terenu pod turystykę
- modernizacja świetlicy – pokoje gościnne (schronisko), izba pamięci, rękodzieło
- stworzenie amfiteatru

Jurkowo

Funkcje: rolnictwo, turystyka z ukierunkowaniem na turystykę kwalifikowaną. Rozwój ograniczony z uwagi na położenie na terenach cennych przyrodniczo objętych ochroną prawną.

- droga przez miejscowość, Jurkowo – brak świetlicy (budowa) – zajęcia dla wszystkich grup wiekowych +międzypokoleniowe , KGB, aktywność społeczna

Kruklanki

Funkcje: centrum administracyjne, edukacyjne i kulturalne Gminy, ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług, turystyka, rolnictwo. Rozwój funkcji turystycznych, rekreacyjnych, mieszkalnictwa, pomocy społecznej, bezpieczeństwa mieszkańców i turystów, oferty kulturalnej.

Lipowo

Funkcje: rolnictwo, turystyka z ukierunkowaniem na turystykę kwalifikowaną. Rozwój ograniczony z uwagi na położenie na terenach cennych przyrodniczo objętych ochroną prawną.

Lipowo – miejsca rolnicza, remont dróg, poprawa jakości dróg, oświetlenie

Lipowo – Gęsia Góra – punkt widokowy, szlak do Łęku MOR, rozwój turystyki rowerowej, rozwój działalności społecznej,

- wspieranie rozwoju oferty turystycznej poprzez promocję produktów lokalnych (żywność, rękodzieło)

Możdżany

Funkcje:

- szlak rowerowy przez Możdżany

Sołtmany

Funkcje:

- świetlica, plaża i teren wokół, zagospodarować dostęp do jeziora
- oświetlenie dróg gminnych,

Żabinka

Funkcje:

- droga na plażę, uporządkować teren dostępu do jeziora – zagospodarowanie
- doposażyć świetlicę – wprowadzić zajęcia rozwojowe dla dzieci
- droga do instytutu badania powietrza

Żywki

Funkcje: rolnictwo, turystyka, rekreacja. Rozwój umiarkowany. Wieś o wyjątkowych walorach krajobrazowych i kulturowych. Należy zachować układ przestrzenny wsi.

Rozwój turystyki kwalifikowanej (np. birdwatching), agroturystyki i ekoturystyki.

- droga rowerowa do Krukłanek (od Zwierzyńca)
- jezioro Żywki – zagospodarowanie plaży, brzegów, ścieżka wokół jeziora

Żywy

Funkcje:

- świetlica, turystyka

VIII. Zgodność z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

„Strategia Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2021-2030” jest zgodna z obecnie obowiązującą średniookresową strategią rozwoju kraju, tj. „Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020” (z perspektywą 2030 roku). Założenia niniejszej strategii wspierają osiągnięcie celu głównego: „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”.

W Strategii wyszczególniono także cele szczegółowe:

- I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.
- II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (szczególnie w obszarach: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie).
- III Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Niniejsza strategia jest również zgodna z założeniami „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”, która określa ramy i zasady prowadzenia polityki rozwoju. Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym - zakłada się wsparcie o charakterze wyrównawczym, ukierunkowane na przezwyciężenie barier i problemów kilku typów obszarów o mniej korzystnych uwarunkowaniach rozwojowych. Dla kształtowania trwałego wzrostu i miejsc pracy wdrażane będą zintegrowane pakiety działań, skoncentrowane na identyfikacji i wykorzystaniu zasobów oraz potencjałów obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, wschodniej Polski, Śląska i obszarów zdegradowanych. Ponadto, na obszarach powiązanych funkcjonalnie wspierane będą inwestycje uzupełniające braki w wyposażeniu w infrastrukturę warunkującą dostępność ich mieszkańców do podstawowych usług i dóbr i zapewniającą ich włączenie w procesy rozwojowe.

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych - będą rozwijane i wykorzystywane instrumenty wsparcia ukierunkowane na tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjności, innowacyjności i inwestycji w wybranych sektorach. Lepsza koncentracja na działaniach proinnowacyjnych oraz synergii pomiędzy krajowymi i regionalnymi specjalizacjami zostanie zapewniona m.in. poprzez wykorzystanie procesu przedsiębiorczego odkrywania oraz monitorowanie inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym i regionalnym. Jednocześnie polityka regionalna będzie się koncentrować na tworzeniu klimatu inwestycyjnego w oparciu o kapitał terytorialny oraz takie czynniki rozwoju, które mogą zostać wykreowane lub ulepszone.

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie - nastąpi wzmocnienie inicjatyw i środków na rzecz rozwijania zdolności administracji do planowania i prowadzenia działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie. Szczególny nacisk położony zostanie na wzmacnianie współpracy pomiędzy rządem, samorządem wojewódzkim i samorządami lokalnymi oraz podmiotami niepublicznymi na rzecz osiągania celów polityki regionalnej. Istotną rolę spełni również współpraca w partnerstwach międzynarodowych. Na wszystkich poziomach terytorialnej organizacji kraju zostaną wdrożone przedsięwzięcia służące poprawie systemu finansowania, zarządzania, programowania i koordynowania działań społeczno-gospodarczych.

Na szczeblu regionalnym strategia jest zgodna z dokumentem „Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”.

Założony zakres celów szczegółowych wpisuje się w Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2030 roku jako podstawowego elementu systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2030 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK). W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2030 roku wyznaczono następujący cel główny:

Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Z celu głównego wynikają cele szczegółowe:

1. **Kompetencje przyszłości** - polityka rozwoju regionu skoncentrowana na kształtowaniu umiejętności, które pozwolą mieszkańcom realizować swoje plany życiowe w województwie uczestnicząc jednocześnie w zmianach cywilizacyjnych, jakie wywoływane są przez rewolucję technologiczną. System tworzenia środowiska dla rozwoju kompetencji wymaga jednocześnie oferty nowoczesnych usług świadczonych przez profesjonalne organizacje.
2. **Inteligentna produktywność** – polityka skoncentrowana na sferze gospodarczej. Istotą tego celu jest wzmocnienie regionu w zakresie rozwoju firm, których drogą do konkurencyjności będą innowacje oraz intensywne zagospodarowanie wysokiej jakości zasobów ludzkich, jako odpowiedź na zmiany technologiczne (robotyzacja) oraz procesy starzenia się społeczeństwa.
3. **Kreatywna aktywność** – polityka związana z tworzeniem warunków do podnoszenia zaangażowania mieszkańców w różne aspekty twórczości. Wspierane powinny być w tym obszarze wszelkie formy współpracy wewnątrzregionalnej, jak i z partnerami zewnętrznymi.
4. **Mocne fundamenty** – polityka wzmacniania kapitału społecznego w regionie. Budowanie więzi opartych o doświadczenia i zaufanie powinno stać się podstawą realizacji wielu działań prorozwojowych. W ramach tego celu będzie konsekwentnie tworzona nowoczesna infrastruktura, ważna z punktu widzenia atrakcyjności zamieszkania, jak i atrakcyjności inwestycyjnej.

IX. System wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2021-2030

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego, jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących Strategii pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających Strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Wdrażanie Strategii będzie się odbywać poprzez projekty lub funkcjonalne programy działania. Istotnym elementem każdego planu jest szczegółowa projekcja alokacji środków na poszczególne cele i działania danego programu. Celowe jest stworzenie wokół strategii korzystnego klimatu, dzięki włączeniu w proces opracowania programów operacyjnych instytucji publicznych, społecznych i gospodarczych. Szeroki horyzont, tworzony przez szereg współdziałających instytucji, przyczyni się wydatnie do sukcesu Strategii.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Aby możliwe było obiektywne zbadanie postępu realizacji inwestycji, należy stworzyć wskaźniki umożliwiające jego zbadanie.

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją strategii rozwoju Gminy Kruklanki, dla każdego celu strategicznego należy opracować kilka obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji strategii rozwoju. Punktem wyjściowym do pomiaru realizacji poszczególnych celów strategicznych (a tym samym do osiągnięcia określonych wskaźników) będzie stan na dzień 1.01.2022 roku (rok zero) a także 31.12.2030 rok (stan docelowy).

Monitoring realizacji strategii powinien umożliwiać:

- korygowanie działań, jeśli nie przynoszą one zamierzonych efektów;
- reagowanie na zmiany sytuacji strategicznej.

Za wdrożenie niniejszej Strategii jak i realizację poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych odpowiedzialni będą:

- przedstawiciele Urzędu Gminy Kruklanki,
- mieszkańcy Gminy (w tym Radni i Sołtysi),
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy,
- przedsiębiorcy działający na terenie Gminy,
- instytucje publiczne o zasięgu powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

X. Potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2021-2030

Podstawowe źródła finansowania zadań zaplanowanych w *Strategii ...* , to:

1. środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy, w tym:

- dochody własne (podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, dochody z majątku Gminy, odsetki od środków na rachunkach bankowych, pozostałe dochody).

2. krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:

- środki pochodzące z funduszy unijnych w okresie programowania na lata 2021-2027 (m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)),

- środki pochodzące z Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności,

- inne krajowe i zagraniczne środki finansowe,

- krajowe środki finansowe np. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

3. komercyjne instrumenty finansowe, w tym:

- pożyczki i kredyty bankowe,

- inne.

4. środki innych uczestników (partnerów) procesu wdrażania *Strategii*, w tym sektora prywatnego.

Projekty infrastrukturalne mogą być finansowane przede wszystkim z **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2021-2027**.

Ze względu na brak zatwierdzonych programów operacyjnych w nowej perspektywę finansowej 2021-2027 na dzień zakończenia opracowania dokumentu *Strategii*, nie jest możliwe wskazanie źródła dofinansowania wraz z wielkością dofinansowania poszczególnych projektów.